Riksdagens protokoll
1990/91:76

Tisdagen den 12 mars

Kl. 14.30–16.43
18.00–18.30

Protokoll
1990/91:76

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 mars.

2 § Svar på fråga 1990/91:404 om förtidspensionärerna och skatteomläggningen

Anf. 1 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Lennart Nilsson har frågat mig om vilka åtgärder som regeringen är beredd att vidta för att rätta till en enligt honom uppenbar brist i det nya skattesystemet. Det exempel som Lennart Nilsson tar upp avser effekten efter skattereformen för en person med halv förtidspension.

Det tidigare extra avdraget för folkpensionärer har i samband med skattereformen ersatts av ett särskilt grundavdrag. Enligt huvudregeln uppgår det särskilda grundavdraget till 1,325 basbelopp för gifta folkpensionärer och till 1,5 basbelopp för ensamstående folkpensionärer. Ålderspensionärernas grundförmåner blir härigenom inte skattebelagda.

Det särskilda grundavdraget är begränsat till faktisk uppburen folkpension samt pensionstillskott eller motsvarande ATP. För förtidspensionärer är det särskilda grundavdraget begränsat till faktisk uppburen folkpension samt 52 % av pensionstillskott enligt 2 a § lagen om pensionstillskott. Härigenom får den som har hel förtidspension lika stort grundavdrag som en ålderspensionär.

Skälet till begränsningen till faktisk uppburen pension resp. pensionstillskott är att det särskilda grundavdraget inriktas på att undanta de förmåner som motsvarar ålderspensionärernas grundförmåner från beskattning. Eftersom det särskilda grundavdraget inte avtrappas mot arbetsinkomster skulle utan en sådan begränsning t.ex. den som har halv förtidspension och samtidigt betydande arbetsinkomster kunna tillgodogöra sig särskilt grundavdrag från arbetsinkomsterna.

Jag vill också framhålla att reglerna är så konstruerade att den som har folkpension alltid är garanterad minst lika stort grundavdrag som en förvärvsarbetande person. Exempelvis betalar den som uppbär halv förtidspension och inte har några andra inkomster avsevärt mindre i skatt än en deltidsarbetande icke-pensionär med lika stor inkomst.

Frågan om utformningen av det särskilda grundavdraget för pensionärer är komplicerad. Detta beror på att en avvägning måste göras mellan flera svårförenliga mål. Genom det särskilda grundavdraget skall ålderspensionärernas grundförmåner undantas från skatt utan att samtidigt oskäliga skattelättnader uppstår för dem som har höga pensionsinkomster. Reglerna skall också uppmuntra pensionärer till förvärvsarbete, men bör inte medföra omotiverade skattelättnader för pensionärer med arbetsinkomster i förhållande till förvärvsarbetande icke-pensionärer.

Finansdepartementet följer noga effekterna av skattereformen på olika områden, inte minst vad gäller pensionärerna. Effekterna av det särskilda grundavdraget studeras för närvarande särskilt. Innan denna analys avslutats är jag inte beredd att ta ställning till om några justeringar av det särskilda grundavdraget bör göras.

Anf. 2 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Det finns saker och ting här i livet som man kan förklara, men det finns också saker som man inte kan försvara. Är man politiker kanske man kan läsa det här svaret utifrån de utgångspunkter man har haft, med andra ord att det är komplicerat med skatter. Jag tillhör dem som anser att skatteomläggningen är viktig, men jag tillhör också dem som inte anser att man kan försvara uppenbara tokigheter i ett system. Vi har rätt och skyldighet att ordna till sådana saker.

Utifrån det exempel jag hade i min fråga, blir man inte mycket klokare av det här svaret. Min fråga gällde en person med halv förtidspension som på grund av prisutveckling och annat fick kompensation den 1 januari med 239 kr. Av dessa 239 kr. gick det mesta åt till skatt – förutom 7 kr. per månad.

Vi har således skapat ett skattesystem som slår på detta sätt mot en person med halv förtidspension utan inkomster. Det gäller ofta hemmafruar som har kämpat med barn, aldrig har kunnat klara ett förvärvsarbete och har kommit upp i ålder, men som nu har fått förtidspension på grund av sjukdom. De har fått halv förtidspension, eftersom de har gjort en viss insats i hemmet. Det är litet svårt att förklara detta för en människa som har varit förtidspensionär i många år och aldrig har betalat skatt, men helt plötsligt på grund av en skatteomläggning – som jag sade att jag står bakom – måste betala skatt. Min fråga gällde därför vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att rätta till bristerna.

Jag vill fråga statsrådet om han anser att detta är en brist i skattesystemet. Vidare vill jag upprepa min fråga om statsrådet är beredd att medverka till att rätta till bristerna för den lilla grupp det handlar om. De flesta människor som har halv förtidspension arbetar, men det finns en grupp som aldrig har haft chans att förvärvsarbeta. Frågan gäller därför om statsrådet är beredd att göra något, exempelvis beträffande det särskilda grundavdraget, för just den här gruppen.

Anf. 3 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Först vill jag säga till Lennart Nilsson att jag anser att den skattereform som nyligen har genomförts i allt väsentligt är mycket bra och att den innebär stora förbättringar för det stora flertalet skattebetalare i det

här landet. De partier som står bakom skattereformen har all rätt att känna stolthet över den. Vi har ingen anledning att skämmas för denna, tvärtom.

Vid en sådan här stor omläggning kan det dock inte uteslutas att det dyker upp olägenheter och brister som man inte var medveten om från början men som uppdagas efter hand. Det kan ibland ske därför att vår förmåga är begränsad. Det kan också ske därför att det med bästa vilja i världen faktiskt inte går att undvika vissa olägenheter, eftersom olika ambitioner kommer i konflikt med varandra. Det är sällan man kan hitta enkla lösningar som löser alla problem.

I det här fallet finns det en grupp – jag tror att den är ganska liten – förtidspensionärer med låg inkomst som hamnar i en situation som även jag tycker är beklaglig. Jag vill gärna understryka att det finns en ambition – jag tror att den är gemensam för de båda partier som står bakom skattereformen – att rätta till dessa olägenheter. Vi skall dock ta några dagar på oss för att analysera detta, så att den lösning vi väljer inte kommer att skapa nya problem.

Vi vill inte skapa ett invecklat behovsprövat system som leder till en mängd krångel och integritetsintrång. Vi vill dock inte heller införa skattefavörer, där det i praktiken visar sig att en stor del av skattefavören tillfaller människor med mycket höga inkomster som inte behöver några ytterligare insatser. Vi arbetar vidare med sikte på att finna en lösning som skall lösa just denna grupps problem. Jag har goda förhoppningar om att vi skall kunna göra det och återkomma med ett konkret förslag inom kort.

Anf. 4 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Nu blir det helt plötsligt bättre, och det är jag glad för. När det uppstår fel och brister är det viktigt för oss som politiker att vi är beredda att erkänna att det ibland kan bli fel och att vi är beredda att rätta till dem.

Jag har talat om de små i samhället. Den här gruppen består framför allt av kvinnor som tycker att de inte vill ligga samhället till last, men som i en situation med en skatteomläggning – som jag tycker är bra – upplever att de kommer i kläm. Det är uppenbart en brist, vilket statsrådet här har erkänt. Efter det här sista inlägget utgår jag ifrån att vi inom en snar framtid kommer att få ett förslag till riksdagen som innebär att man löser situationen för den här gruppen, de små i samhället, som har kommit i kläm på grund av skatteomläggningen.

Anf. 5 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag kan bekräfta detta. Vi har samma ambitioner när det gäller att hitta en lösning på problemet som tillgodoser de fördelningspolitiska krav som vi ställer och som samtidigt innebär minsta möjliga krångel. Vi skall helst försöka vidta åtgärder inom skattesystemets ram. Vi skall också, i den mån det innebär kostnader, hitta en ansvarsfull finansiering. Detta är ambitionen. Jag räknar med att vi kan återkomma med förslag inom kort.

Anf. 6 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka statsrådet för svaret. Det visar trots allt att det finns möjligheter att ställa frågor i riksdagen och få positiva

svar som kommer att leda till att människor upplever att om det finns fel och brister i samhället, är en socialdemokratisk regering beredd att rätta till dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:449 om återbetalningen av tvångssparmedlen

Anf. 7 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om det inte bara vore billigt utan också rationellt att låta slutskattesedeln bli avräkningsnota även för det tillfälliga sparandet så att återbetalningen av medlen sker samtidigt med återbetalningen av överskjutande preliminärskatt.

Regeringen har, som Hugo Hegeland säkert vet, vid regeringssammanträdet i torsdags beslutat att föreslå riksdagen att återbetalningen av det tillfälliga sparandet skall tidigareläggas. Regeringen föreslår att 1989 års sparande skall betalas tillbaka senast under maj i år och att 1990 års sparande skall betalas tillbaka senast under februari nästa år.

Under arbetet med regeringens förslag övervägdes att återbetala 1990 års sparande på det sätt som Hugo Hegeland anger i sin fråga. Vi valde emellertid en annan väg. Den överskjutande skatten har under de senaste åren ökat varje år. Den överskjutande skatt som utbetalades i december 1990 uppgick till ca 24 miljarder kronor. Det är av stabiliseringspolitiska skäl inte försvarligt att ytterligare späda på statens utbetalningar till hushållen i december 1991.

Anf. 8 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för försöket att svara på min fråga. Men tyvärr kan jag inte godta det. Jag kan inte anlägga samma optimistiska ton som Lennart Nilsson gjorde.

Argumentet att det av stabiliseringspolitiska skäl inte är försvarligt att ytterligare späda på statens utbetalningar till hushållen i december 1991 håller inte. Alla som vet att de har en del kvar av tvångssparandet som de får ut i januari, kommer att handla för detta belopp i december, nämligen på sina kontokort. De enda som tjänar på detta är naturligtvis kontokortsföretagen som med sina höga räntor kommer att debitera dessa människor som köper på kredit, eftersom de vet att de får ut resten av sitt belopp i januari. Detta har ingen stabiliseringspolitisk verkan. Det tror jag inte ett ögonblick.

Den här extra utbetalningen ökar tvärtom statens utgifter med drygt 100 milj.kr. Det är mycket mera praktiskt att betala tillbaka pengarna när man ändå räknar av skatten i december. Man gör det för dem som har underskott. Man gör då avräkningen mot återbetalningen av sparandet.

Jag kan tyvärr inte godkänna argumentet att det skulle vara stabiliseringspolitiskt motiverat. Det rör sig om 3,5 miljard av totalt 12 miljarder, eller hur?

Anf. 9 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Påståendet att det inte har någon stabiliseringspolitisk effekt vilken tidpunkt man väljer för återbetalning får stå för Hugo Hegelands räkning. Jag är inte beredd att instämma i detta. Jag ser en poäng i att man delar upp återbetalningen. Den sedvanliga överskjutande skatten – vilket utgör den största delen – kommer i december. Det kan vara en fördel för hushållen att de även får en slant i februari. Det kan behövas några kronor även efter det att julfirandet är avklarat.

Dessutom har jag, uppenbarligen till skillnad från Hugo Hegeland, förhoppningen och förvissningen om att en betydande del av dessa pengar ingalunda kommer att konsumeras utan placeras i annat sparande. Därför går regeringen också ut med erbjudandet att tillåta extrainsättningar i allemanssparandet vid den aktuella tidpunkten.

Påståendet att återbetalningen skulle kosta 100 milj.kr. extra är felaktigt. Det är sant att återbetalningen i sig kostar knappt 100 milj.kr. Den kostnaden påverkas dock inte av vilken tidpunkt man väljer för återbetalningen. Den kostnaden uppstår oavsett när man betalar tillbaka pengarna. Vi har således inte ådragit staten några ökade kostnader.

Anf. 10 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Det är klart att det leder till ökade kostnader. Utbetalningskort skall skickas ut, till en kostnad av minst 25 kr. styck. Detta belopp skall multipliceras med antalet skattebetalare som skall få utbetalningskort. Denna kostnad hade man sluppit om man hade gjort återbetalningen samtidigt som man betalar tillbaka överskjutande skatt. Det går inte att förneka detta.

Erik Åsbrink har dock en mycket konstig argumentering när det gäller dessa frågor. Statsrådet sade vid presskonferensen i torsdags att regeringen vill tacka alla de människor som genom sitt sparande har gjort en viktig insats för att i ett besvärligt läge stabilisera landets ekonomi. Det är ju regeringen som har sparat en del genom att ta ut alltför hög skatt och nu betalar tillbaka överskjutande skatt. Människorna har inte alls gjort någon insats. De har tyckt illa om detta tvång. Därför har ni nu så bråttom att betala tillbaka detta, vilket i och för sig är bra. Jag förstår inte denna argumentering. Det borde vara skattebetalarna som skall tacka för att de får ut pengarna tidigare än vad som var tänkt.

Anf. 11 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag beklagar att det är mycket som Hugo Hegeland inte förstår. Jag får väl försöka lära mig att leva med den vissheten.

Det tack som jag framförde till svenska folket, till alla dem som har deltagit i det här sparandet, står jag för. De har gjort en värdefull insats.

Självklart har det framförts kritik mot detta förslag. Många har varit emot det, vilket jag är medveten om. Denna åtgärd skiljer sig dock inte från tusentals andra åtgärder som beslutas i demokratisk ordning av Sveriges riksdag och som innebär att vi tar ut skatter och avgifter och beslutar om olika utgifter. Dessa beslut fattas på det sätt som vi har valt i ett demokratiskt samhällssystem. Det betyder inte att alla dessa beslut gillas av samtliga människor i

detta land. Den ordningen har vi på alla andra områden. Jag kan inte se att det skulle vara någon skillnad i det här avseendet.

Som jag sade i mitt förra inlägg uppstår ingen merkostnad. Kostnaden för återbetalning uppstår ju oavsett vilken tidpunkt vi väljer.

Anf. 12 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Erik Åsbrink fortsätter här att argumentera på detta egendomliga sätt. Han säger att svenska folket har gjort en värdefull insats. Folket har inte gjort någonting. Det är tvärtom staten som har tagit ut för mycket skatt av svenska folket och kallar en del av det för tvångssparande och betalar tillbaka detta senare. Erik Åsbrink tackar svenska folket för detta. Det är otroligt.

Det är ungefär lika obegåvat som de fem morötterna som statsrådet visade upp vid presskonferensen och ville locka svenska folket med. Åsnor lockar man med morötter, särskilt när de är färska och osköljda! Erik Åsbrink känner väl till Bileams åsna. Bileam gjorde tvärtom, han piskade på i stället för att locka med en morot. Erik Åsbrink betraktar tydligen hela svenska folket som en samling åsnor som skall lockas med morötter. Jag frågar mig vad det är för en trädgårdsodlare i finansdepartementet som Erik Åsbrink har som rådgivare inför sådana här konstiga uttalanden.

Anf. 13 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag förstår att denna typ av sofistikerade resonemang bara kan åstadkommas av en professor i nationalekonomi. Jag skäms inte ett dugg för liknelsen med morötterna. Morötter kan vara ett instrument för att åstadkomma effekter i det ekonomiska livet. Ett annat instrument är piskan eller käppen. Hugo Hegeland kanske föredrar det.

Anf. 14 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Erik Åsbrinks argumentering blir omöjligare och omöjligare. Vi var emot tvångssparandet, så det är inte aktuellt för vår del oavsett om man skall locka svenska folket med en morot eller hota med piskan. För att komma undan tvångssparandet och de obehagligheter som det har ställt till med går Erik Åsbrink ut och tackar svenska folket för att man har fått ta pengar. Ni har tvingat er till dessa pengar. Vi kunde inte göra något. Vi kunde varken välja morot eller piska när det gäller regeringen. Vi hade tyvärr inte den möjligheten. Ni bara tog dessa pengar, detta överskott av skatter. Det betalas nu tillbaka, och efter detta tvång säger Erik Åsbrink: Tack skall ni ha för hjälpen.

Anf. 15 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Hugo Hegeland tillhör ett parti som sedan mycket lång tid tillbaka har vant sig av med att ta någon form av ansvar för samhällsutvecklingen och den ekonomiska politiken. Det är naturligtvis lätt för er att stå vid sidan om och skälla och göra er lustiga över olika inslag.

För regeringens och socialdemokraternas del är vi beredda att ta ansvar i framtiden på samma sätt som vi har gjort tidigare, även om det ibland innefattar åtgärder som inte är särskilt populära. Vi kan nu ändå glädja oss åt att

vi under senare tid har åstadkommit en betydande uppgång av hushållens sparande, av det frivilliga sparandet, som medför att den här typen av insatser inte längre behövs. Vi ser nu med glädje att sparandet, inte minst som en följd av skattereformen, är på väg uppåt. Under den tid då Hugo Hegelands partikamrater satt i regeringsställning sjönk hushållssparandet hela tiden. På detta liksom på så många andra områden var det inte några särskilt lysande resultat ni kunde visa upp när ni fick chansen.

Anf. 16 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Nu säger Erik Åsbrink att regeringen tar ansvar och att man är beredd att även i fortsättningen ta ansvar. Nu blir det säkerligen ingen fortsättning av detta ansvarstagande, utan moderaterna tillsammans med åtminstone folkpartiet kommer att ta över ansvaret. Vi har lagt fram budgetar där vi har täckning för varje besparing vi föreslår. Skall vi gå in på en budgetdebatt, kommer vi emellertid in på ett annat ämne. Men kvar står i alla fall att Erik Åsbrink med sitt egendomliga utspel gett sig in på en debattstil som vi inte är vana vid. Jag försökte då hålla samma låga nivå.

Anf. 17 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag kan försäkra att jag inte tänker göra några försök att följa i Hugo Hegelands fotspår när det gäller debattekniken.

Nästa gång Hugo Hegeland ställer en fråga vore det bra om han hade litet bättre underlag i form av korrekta sakuppgifter och inte sådana felaktigheter som vi nu hört framföras och som jag hoppas Hugo Hegeland insett verkligen är felaktigheter. Jag tänker på de felaktiga uppgifterna om vad det kostar att administrera återbetalningarna.

Anf. 18 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Den uppgiften vill jag verkligen kontrollera. Jag har faktiskt från skattesakkunnigt håll fått uppgiften att utgiften blir minst 100 milj.kr. Det är nämligen fråga om en extra utbetalning, och det skall skrivas ut ett utbetalningskort till varje skattebetalare som har ett tvångssparande till godo. Den lägsta avgiften för en sådan försändelse är 25 kr., och man kommer då upp i dessa 100 milj.kr. Det skall bli utomordentligt intressant att räkna närmare på detta. Även i det avseendet tror jag att Erik Åsbrink har fel.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:458 om småföretagens behov av bankkrediter

Anf. 19 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Per-Ola Eriksson har frågat industriministern vilka åtgärder han avser att vidta för att trygga småföretagens behov av bankkrediter. Frågan har överlämnats till mig.

Jag delar Per-Ola Erikssons uppfattning att småföretagen utgör en viktig

del av svenskt näringsliv. För att långsiktigt garantera tillväxt, full sysselsättning och välfärd behövs ett expansivt och vitalt näringsliv. En väl fungerande kapitalförsörjning är härvidlag av stor betydelse.

Avregleringen av kreditmarknaden i mitten på 1980-talet medförde en mycket kraftig kreditexpansion. Detta var i och för sig något man kunde förvänta, särskilt som det svenska näringslivet då var inne i en högkonjunktur. Det är dock klart att utlåningen från vissa kreditinstitut var alltför vidlyftig. I flera fall blev kreditprövningen eftersatt. Detta får nu kreditinstituten betala genom betydande kreditförluster. Vissa banker drabbas dessutom av att de har finansierat finansbolagens utlåning, tydligen utan att ha haft tillräcklig kunskap om finansbolagens kreditportföljer.

Den ekonomiska utvecklingen inom det svenska näringslivet har på senare tid mattats högst påtagligt. Den svagare konjunkturen har medverkat till en ökad försiktighet i kreditinstitutens utlåning. Dessutom har kapitaltäckningsreglerna skärpts i enlighet med internationella överenskommelser, vilket kan ha medfört att vissa kreditinstitut är mer restriktiva i sin utlåning.

Jag ser med oro på uppgifter som på senare tid kommit fram om bristfälligt fungerande kreditförsörjning för småföretagen. På en avreglerad marknad måste emellertid aktörerna själva ta ansvar för sina beslut. I det nu aktuella sammanhanget är det kreditinstituten och låntagarna som skall hantera den uppkomna situationen. Skilda branschorganisationer kan medverka till att bra lösningar kommer till stånd. Såväl regeringen som riksbanken har initierat diskussioner mellan de berörda intressenterna. Jag vill dock klart understryka att det inte är statsmakternas sak att påverka enskilda kreditbeslut. Något statligt ingripande i kreditgivningsverksamheten är därför inte aktuellt.

Det förtjänar att påpekas att en mer återhållsam kreditgivning är ett naturligt inslag efter en kraftig kreditexpansion och under den konjunkturavmattning som vi nu är inne i. Jag är övertygad om att den nuvarande situationen på kreditmarknaden så småningom kommer att normaliseras. De senaste månaderna har de svenska räntorna fallit med flera procentenheter, vilket underlättar låntagarnas situation och därmed även kreditinstitutens.

Anf. 20 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Åsbrink för svaret på min fråga. Vi tycks vara överens om småföretagens betydelse för sysselsättningen och näringslivets förnyelse. Så långt är svaret bra.

Vi tycks också båda två inse det allvarliga i att småföretagens kreditmöjligheter försämras, särskilt mot bakgrund av att vi är på väg in i en allvarlig lågkonjunktur.

Regeringen har nu initierat medlingssamtal med de olika parterna. Jag vill då ställa den kompletterande frågan: Vad förväntas dessa samtal leda till, och vilken tidsaspekt kan man räkna med?

Jag vill också påminna om att riksdagen i fjol på regeringens förslag fattade ett beslut om att dra in pengar från de regionala utvecklingsfonderna. Detta har oroat de olika regionala utvecklingsfonderna samt småföretagen och deras organisationer. Är regeringen mot bakgrund av vad bankerna nu gjort beredd för det första att ompröva beslutet att dra in pengar från utveck-

lingsfonderna och för det andra att utöka kreditramen till utvecklingsfonderna, så att dessa kan kompensera att bankerna inte tar sitt ansvar?

Anf. 21 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt svar har både regeringen och riksbanken initierat samtal mellan å ena sidan banker och kreditinstitut och å andra sidan framför allt småföretagens organisationer. Avsikten har inte varit att regeringen skall gripa in som en tredje part och ha någon överprövande roll i fråga om kreditbeslut. Regeringens avsikt är både att skaffa sig information och att underlätta kontakterna mellan de olika intressenterna. Så sent som i går ägde ett sådant möte rum. I detta representerades regeringen av industriministern. Jag var själv inte med, man jag har hört att det var ett positivt möte som kommer att följas av kontakter mellan banker och småföretag utan någon direkt medverkan från statsmakternas sida.

Jag tycker att det är positivt att dessa samtal har kommit till stånd. Det kom från båda sidor till uttryck ett intresse av att försöka hantera dessa problem på bästa möjliga sätt. Jag vill inte föregripa det arbetet och säga vad det kommer att resultera i eller hur lång tid det kommer att ta, men jag tycker att det är positivt så här långt.

De regionala utvecklingsfonderna faller under industriministerns ansvarsområde, och jag skall inte gå in i hans ställe. Men jag kan naturligtvis på regeringens vägnar allmänt säga att det inte finns några planer på att ompröva de beslut som här har fattats. Vi skall inte glömma att det i dessa beslut ligger en kraftfull satsning på de regionala riskkapitalbolagen, som nu får betydande resursförstärkningar. Dessa skall huvudsakligen användas för att förstärka småföretagens riskkapital. Jag tycker att detta är en positiv åtgärd, som inte vidtas för att möta en tillfällig kris i kreditgivningen, utan det är en långsiktigt verkande åtgärd som jag tror kommer att få positiv betydelse för näringslivet.

Anf. 22 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag begär inte att regeringen skall göra någon överprövning av bankernas kreditgivning, och detta låg inte heller bakom min fråga. Jag har full förståelse för att regeringen inte vill gå in och reglera kreditmarknaden. Denna är avreglerad, och det skall den vara även fortsättningsvis.

Det är emellertid viktigt att säga att utvecklingsfondernas resurser borde kunna förstärkas för att balansera bankernas åtstramning. Detta hör visserligen till industriministerns ansvarsområde, men eftersom det väl är i finansdepartementet som man håller taget om penningpåsen, är det berättigat att ställa den frågan till statsrådet Åsbrink.

Sedan kan man naturligtvis vidta en rad andra åtgärder för att lätta avgifts- och skattetrycket på småföretagen. En sänkning av arbetsgivaravgiften är en fråga som har diskuterats i dessa sammanhang. Man kan även se över skattebördan i övrigt.

Är statsrådet beredd att pröva sådana frågor i det här perspektivet?

Anf. 23 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Per-Ola Eriksson har nu nämnt ett par åtgärder som har det gemensamt att de kostar pengar. I det ena fallet, när det gäller utvecklings-

fonderna, ökar de statsutgifterna, och i det andra fallet, en sänkning av arbetsgivaravgifterna, berövar de staten inkomster. Det är naturligtvis lätt att utforma önskelistor, men vi måste också se till helheten och ta ansvaret för statsfinanser och samhällsekonomi samt ytterst även för småföretagen och näringslivet. Vad som händer om vi får försvagade statsfinanser är att vi också får högre inflation och högre räntor, något som är utomordentligt skadligt, inte minst för småföretagen. Här måste det alltså råda en stark restriktivitet.

Den skattereform som nyligen genomförts är enligt min uppfattning mycket positiv även för landets småföretagare.

Får jag till sist nämna att de regionala utvecklingsfonderna är beredda att mot ersättning medverka i fördjupade kreditutredningar och genom samarbete med de berörda företagen. Det kan gälla analyser som avser branscher eller specifika företag.

Anf. 24 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag känner till utvecklingsfondernas roll när det gäller kreditutredningar, men det blir inte mer pengar därför att man gör utredningar.

Den största utgiften för samhället skulle uppstå om bankernas åtstramning av krediterna till småföretagen leder till att dessa inte kan investera. Detta leder i sin tur till ökad arbetslöshet, och det kommer til syvende og sidst att komma på kontona Beredskapsåtgärder och Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Varenda åtgärd som regering och riksdag kan vidta för att stärka småföretagens situation genom en förbättring av kreditgivningen måste vidtas. Jag tänker då inte på riskkapitalbolagen, som har ett annat syfte.

Anf. 25 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Vi är säkerligen överens om att statsmakterna på olika sätt skall arbeta för att stödja småföretagen i deras utveckling och expansion. En rad sådana åtgärder har under senare år vidtagits. Jag tänker inte bara på skattereformen utan också på de åtgärder som vidtagits när det gäller riskkapitalbolagen och de finansiella marknaderna. Dessa åtgärder är positiva för landets småföretag. Men av ännu större betydelse är att den ekonomiska utvecklingen i stort går i rätt riktning och att den ekonomiska politiken har en sådan inriktning att den stöder en positiv utveckling i småföretagen. Detta är förvisso en av de viktigaste uppgifter som vi har, och den ekonomiska politiken har fått en sådan inriktning att den tar sikte på lägre inflation, lägre räntor och en bättre ekonomisk tillväxt.

Anf. 26 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om målet och om behovet av tillväxt i näringslivet och i småföretagen. Men låt mig då till sist säga att jag tycker att regeringens åtgärder på detta område inte motsvarar de ambitioner som kommer till uttryck på de många gånger tättskrivna sidorna om behovet av en effektiv näringspolitik och en ökad tillväxt i samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:406 om framtida skolledares kompetens

Anf. 27 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ann-Cathrine Haglund har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att garantera att skolledare i framtiden har nödvändiga kunskaper och erfarenheter av arbetet i skolan.

Jag har i många sammanhang, bl.a. i propositionen om ansvaret för skolan betonat skolledarnas mycket viktiga roll för utbildningens kvalitet, och att det är väsentligt att det till rektorer utses personer som har goda förutsättningar att klara denna uppgift. I en framtida skola där staten anger mål och riktlinjer och där kommunerna ansvarar för genomförandet av verksamheten har rektor en självklar och betydelsefull roll för den lokala skolverksamheten.

Enligt den nya skollagen, som gäller fr.o.m. den 1 januari, får som rektor bara anställas den som genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Enligt min uppfattning kommer de rektorer som nu anställs av kommunerna – liksom de skolledare som hittills har anställts – i de allra flesta fall att ha både lärarutbildning och lärarerfarenhet. Några kategoriska krav därvidlag bör dock inte ställas. Det var förslaget i ansvarspropositionen och det blev också riksdagens beslut.

Jag anser inte att det finns anledning att ändra detta ställningstagande.

Anf. 28 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret, som jag emellertid inte är helt nöjd med. Det som i den nya skollagen sägs om att "som rektor får anställas den som genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt" kan tolkas olika. Det visar erfarenheterna redan nu. Man har t.ex. vid omstruktureringar inom skola och barnomsorg anställt förskollärare som rektorer. De kan ju vara alldeles utmärkta personer, men på skolledare måste det ställas speciella krav med hänsyn till skolans huvuduppgift och skolans mål. Det måste i skolans ledning finnas personer som med kraft kan medverka till att eleverna får goda kunskaper och färdigheter.

Rektor skall t.ex. värna om en grundlig undervisning i varje ämne. Samverkan mellan ämnena måste baseras på att varje ämne får sin tid. Detta är en uppgift för rektor. Rektors uppgift är också att värna om undervisningen, så att inte olika aktiviteter får bryta undervisningen. Integrering och blockundervisning kan ju sudda ut gränserna dels mellan olika verksamheter, dels mellan ämnena. Den nationella utvärderingen har också visat att vissa ämnen inte får den tid som de skall ha.

Det är viktigt att både lärare och skolledare har nödvändig ämneskompetens och nödvändig erfarenhet av skola och undervisning. Vi har sagt att krav på lärarutbildning eller annan likvärdig utbildning normalt bör ställas. Jag vill fråga skolministern om han inte instämmer i detta. Vad avser skolministern att göra för att säkerställa kompetensen, om det nu är så att andra än personer med lärarbakgrund anställs som rektorer?

Anf. 29 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att fru Haglund själv pekade på vad det egentligen handlar om. Vi har en del brister i dagens skola trots att vi har den reglering av skolledartjänsterna som fru Haglund efterlyser. Det är alltså inte kravet på den ena eller andra bakgrunden det gäller. Som hon själv sade handlar det om vilka kvaliteter som pedagogiska ledare de människor som skall vara skolledare besitter. De skall vara trovärdiga inför sin personal, och de skall ha kunskaper om det som styr verksamheten i skolan – läroplaner, kursplaner och timplaner. Dessa skall våra skolledare hävda och kunna göra det med kraft.

Vi har sagt att vi framför oss ser en utveckling där det normala är att skolledarna har lärarbakgrund. Men det skall också finnas utrymme för människor som på annat sätt har förvärvat pedagogisk insikt att kunna komma in och göra en ledargärning i skolans värld. Vad riksdagen gjort är att öppna skolan i det avseendet för en ny kategori människor, som jag tror kommer att tillföra skolan mycket gott. Det vore defensivt och, skulle jag vilja påstå, helt felaktigt att se detta som en motsättning till att man skall hävda ämnen och kunskaper i skolans värld. Skolans mål skall hävdas, och det är skolledarens uppgift att se till att så blir fallet, oavsett vilken utbildningsbakgrund skolledaren har.

Det är så vi resonerar, och detta ställde sig riksdagen bakom.

Anf. 30 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! En brist i skolan i dag är att vissa ämnen inte får tillräckligt med tid. Det är ett problem att skolans huvuduppgift – att ge kunskaper och förmedla färdigheter – inte ses som överordnad andra uppgifter. Det är viktigt att skolledarna och annan personal i skolan värnar om skolans huvuduppgift.

Jag håller med skolministern om att en skolledare måste ha även andra egenskaper än dem som kan inhämtas genom lärarbakgrund eller annan bakgrund i skolan. Men om man inte har tillräcklig kompetens och inte har skolans mål tillräckligt klart för sig är risken trots allt stor att man, såsom i dag sker i alldeles för stor utsträckning, låter andra aktiviteter bryta in i undervisningen. Det finns också en risk att man i den ämnessamverkan som förekommer, i den blockläsning som tyvärr i alltför hög grad förekommer, inte låter enskilda ämnen få den tid som de enligt läroplanen skall ha men som de inte får, vilket den nationella utvärderingen visar.

Anf. 31 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Fru Haglund omöjliggör egentligen sin egen debatt. Vad det handlar om är nämligen den framtida rekryteringen av skolledare, vilken Ann-Cathrine Haglund vill ha på ett visst sätt för att, som hon säger, värna kunskap och ämnesfördjupning. Den modell för rekrytering av skolledare som Ann-Cathrine Haglund förespråkar överensstämmer med den modell vi har haft hittills men som riksdagen nu har övergett.

Det som fru Haglund kritiserar i skolan är ett tillstånd som har uppkommit under just den typ av skolledare som fru Haglund tydligen vill ha tillbaka, och det är detta som riksdagen har vänt sig emot. Vi ser modernare på den

här frågan. Det är fråga om ett ledarskap som naturligtvis kräver en förankring i skolans värld. Denna förankring kommer sig vanligen av att man har en lärarbakgrund, men det finns också andra möjligheter.

Vi ställer emellertid det kravet på skolledarna att de såsom ledare skall hävda läroplanerna. Vi skall inte behöva uppleva den typen av situation som redovisas i en del av den nationella utvärderingen. Det är så vi ser det, och det har riksdagen ställt upp på.

Anf. 32 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! I en tid av decentralisering – vi moderater hade dock i fråga om denna velat gå längre än vad skolministern har gjort – är det desto viktigare att man förtydligar skolans mål och att man slår fast att skolans huvuduppgift är att ge kunskaper och färdigheter. Det är då desto viktigare att man slår fast att de personer som skall leda skolan, såsom skolledare eller rektorer, skall ha tillräcklig ämneskompetens och även de nödvändiga förutsättningarna för sin uppgift.

Jag vill återigen fråga skolministern: Vad avser skolministern göra för det fall det visar sig att det är personer med annan bakgrund än lärarbakgrund som utses till skolledare eller rektorer och skolans kunskapsmål inte får göra sig gällande? Vad händer om annan verksamhet på detta sätt får ta över och skolan i för hög grad integreras, om gränserna suddas ut och kunskaperna och färdigheterna blir lidande?

Anf. 33 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Diskussionen blir något förvirrad, eftersom denna kammare så sent som för några månader sedan tog ställning för ett helt annat sätt att se på ansvarstagandet och styra verksamheten i våra skolor än det som fru Haglund nu efterlyser. Hon kräver att jag skall ingripa, att jag skall ta en eller annan kommun i örat på grund av att de anställer en viss typ av skolledare.

Fru Haglund, vi har alldeles nyss från denna kammare uttalat att vi har förtroende för de människor som arbetar ute i skolorna. Jag har också förtroende för de människor som kommunerna anställer. Skulle det visa sig att det där kommer in en och annan som inte klarar sin arbetsuppgift får dessa personer naturligtvis i samband med utvärderingar av verksamheten beredas andra arbetsuppgifter. Det är självklart. Men att några månader efter det att vi har genomfört en gigantisk decentralisering kräva att skolministern skall börja vidta åtgärder mot kommuner som i denna fråga agerar i enlighet med det riksdagsbeslut vi alldeles nyss fattade, det är med förlov sagt att vara alldeles för centralistisk. Dit hoppas jag verkligen inte att vi kommer.

Anf. 34 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Det är riktigt att det alldeles nyligen fattades ett beslut på detta område. Som skolministern kanske kommer ihåg hade vi moderater till betänkandet reservationer i många frågor, också när det gäller just denna fråga. Skolministerns och riksdagens uppgift i samband med att man decentraliserar skolan är just att slå fast mål och riktlinjer, att slå fast vad som är skolans huvuduppgift. Det är ju detta vi talar om i dag. Rektorer och andra

skolledare skall vara de som ser till att skolans mål och huvuduppgift genomförs ute i våra skolor. De skall vara de som leder detta arbete.

Jag har pekat på att det i och med den integration och den omstrukturering som förekommer och i och med den samverkan som byggs upp mellan barnomsorg, skola, skolbarnsomsorg och skola finns en uppenbar risk att det som är skola skjuts åt sidan. Det är väsentligt att de rektorer som utses verkligen värnar om skolans uppgift och om ämneskompetens.

Anf. 35 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Fru Haglund beskriver på ett bra sätt vad vi har gjort i skolpolitiken. De människor som kommunerna nu anställer som ledare skall naturligtvis anställas utifrån utgångspunkten att de skall klara sitt ledararbete. Vanligtvis rör det sig om personer med lärarbakgrund, men också andra kan komma i fråga.

Jag har uppmärksammat att någon från moderata samlingspartiet har uttryckt att förskollärare inte skulle vara lämpliga för att bära en skolledarroll inom skolan. Jag tror att det är ett mycket farligt synsätt. Det är fråga om människor som i allra högsta grad har en kompetens som på många sätt kan vara till glädje, inte minst för lågstadiet och de tidiga åren i skolan. Dessa personer kan på så sätt mycket väl fungera som skolledare.

Det är inte fråga om att enbart den grundutbildning man genomgick för länge sedan skall avgöra om man klarar av en ledaruppgift eller inte, utan även andra kvaliteter måste vägas in. Detta har kommunerna nu fått rätt till, och den rätten skall vi inte ta ifrån dem, fru Haglund.

Anf. 36 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Jag sade inledningsvis att de förskollärare eller andra som utses till att vara skolledare självfallet kan vara mycket kompetenta och bra personer. Men det krävs någonting alldeles speciellt för att vara ledare inom skolans område. Detta är nödvändigt för att man både skall kunna leda personalen och värna om kunskaper och färdigheter, att värna om att ämnena och ämneskompetensen kommer till sin rätt.

Det är detta jag har tagit upp i min fråga till skolministern. Vad avser skolministern göra för att de människor som, kanske med en annan bakgrund, kommer till skolan som skolledare skall kunna upprätthålla kunskaper och kompetens inom skolan?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:443 om åtgärder mot brister i skolan

Anf. 37 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Birgitta Rydle har frågat mig vilka åtgärder jag anser mest angelägna för att komma till rätta med bristerna i skolan.

Låt mig inledningsvis markera att den svenska skolan står sig väl vid internationella jämförelser. Självfallet finns det också brister, inte heller den svenska skolan är fullkomlig. Bristerna är olika från skola till skola och

måste därför åtgärdas lokalt. Detta är också ett skäl till att kommunerna nu har fått genomförandeansvaret för skolan. Därmed skapas förbättrade förutsättningar för den lokala utvecklingen av verksamheten.

Den skrift, Skolan behöver dig, som är utgångspunkt för Birgitta Rydles fråga skall ses som ett led i arbetet med att engagera föräldrarna i skolan och därmed bidra till att förbättra den.

Jag vill emellertid nämna några områden som jag mera generellt anser bör förbättras. Det gäller förankringen i det egna kulturarvet – vår historia och vårt språk – för att förstå det egna samhället och den kulturella mångfald som finns i Sverige. Det gäller också de krav på utbildningen som ställs av den ökade internationaliseringen. Många elever har påbörjat sin utbildning i något annat land, och fler och fler vill bedriva delar av sina studier i andra länder. Språkprogrammen måste bl.a. förstärkas. Slutligen gäller det miljökunskap, som måste bli ett centralt kunskapsområde i skolan. Eleverna måste få sådana kunskaper att de kan ta ställning vad gäller den egna livsstilen och delta i det demokratiska beslutsfattandet.

Den svenska skolan är en bra skola med mycket kompetenta lärare som gör ett mycket bra arbete. Enligt min mening bör vi gå vidare i vår strävan att förändra den så att de potentiella utvecklingsresurser som finns bland elever, lärare, skolledare, skolpolitiker och föräldrar kan tas till vara.

Anf. 38 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag tackar skolministern för svaret på min fråga. Skolministern har alldeles rätt när han säger att det är skriften Skolan behöver dig som är utgångspunkten för min fråga.

Jag har ställt frågan därför att Göran Persson alltid när vi moderater talar om det som skolan har misslyckats med säger, att moderaterna bara är inriktade på att svartmåla. Men nu erkänner Göran Persson i skriften att allt inte är bra i den svenska skolan. Jag skulle då kunna använda hans eget uttryckssätt, det han själv använder i andra sammanhang, och säga att han svartmålar. I skriften står det ordagrant: "Visst finns det saker som vi lyckats mindre bra med." Det som "vi" – och med "vi" måste Göran Persson mena socialdemokraterna – lyckats mindre bra med – en skön omskrivning för att det har gått snett – kan väl inte allt vara lika illa. I så fall vore det ju riktigt dåligt.

Vad jag ville veta med min fråga var: Vilken åtgärd anser skolministern vara mest angelägen för att råda bot på bristerna? Vilken brist anser alltså Göran Persson vara den svåraste?

Anf. 39 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Skolan är inte riktigt så enkel och okomplicerad att man kan peka ut det ena eller det andra. Den vardag och verklighet vi lever i ser nämligen, som jag sade, olika ut från plats till plats.

Jag blir, herr talman, litet rörd när fru Rydle plötsligt har kommit till insikt om att skolan i Sverige är bra och när jag beskylls för att svartmåla på grund av att jag – eller rättare sagt skolöverstyrelsen – i en skrift har uttryckt den uppfattningen att ett och annat faktiskt bör kunna göras bättre. Om det vore på det viset, herr talman, att de som satt i det ansvariga ämbetsverket hade uppfattningen att allting var fullkomligt och om jag som politiker hade upp-

fattningen att allting var färdigt och avklarat, då skulle vi faktiskt ta vårt ansvar på fel sätt.

Den typen av förhållningssätt är någonting helt annat än den kanonad av beskyllningar som fru Rydles parti riktar mot den svenska skolan och mot arbetet som bedrivs där. Detta är vad vi har levt med under snart tio års tid. Vi har, säger man, innehaft ministerposten under den här perioden utan att lyckas göra någonting av det. Det vet vi om. Det är det som svartmålningen har gått ut på, och det är det som jag har vänt mig emot.

Om det som fru Rydle efterlyser är något slags intellektuellt samtal kring vad som kunde göras bättre ställer jag självfallet gärna upp på det. Men därifrån till den vanliga moderata beskrivningen av att situationen är katastrofal, är steget mycket långt. Och det är det som svartmålningen har avsett i tidigare debatter.

Anf. 40 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Att det är SÖ som har gett ut skriften är väl en sak, men Göran Persson har ju faktiskt själv skrivit under den; hans namn står här.

Skolministern anser att det är just svartmålning vi ägnar oss åt när vi talar om att vi vill rätta till bristerna i skolan.

Jag vill något gå in på skolministerns svar. Där står att den svenska skolan står sig väl vid internationella jämförelser, men det är väl ändå en sanning med modifikation. Vidare skriver Göran Persson vilka de brister är som man enligt honom bör komma till rätta med. Det är mycket bra att han talar om att historieundervisningen i skolan skall förbättras. Han talar om att vi måste satsa mera på språk.

Göran Persson svarar i sitt svar egentligen inte på min fråga, som faktiskt gäller grundskolan. Svaret gäller däremot gymnasieskolan, som vi håller på att arbeta med just nu.

Anf. 41 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Fru Rydle är, trots att hon är skolpolitiker, tydligen inte riktigt uppdaterad på vad vi sysslar med inom skolpolitiken. Vi har nyligen lagt fram ett direktiv till en läroplansrevision, och i den har vi anslagit en gemensam utgångspunkt för skolformerna, både grundskolan och gymnasieskolan. Vad jag i det sammanhanget har pekat på är de nya kunskapsområden som växer fram, internationaliseringsfrågorna och kulturarvsfrågorna. Det gäller såväl för grundskolan som för gymnasieskolan. Men vi har nu sagt att detta även i samband med fostran av barnen i förskolan bör föras in som en utgångspunkt för det förhållningssätt vi har när vi möter barn.

Det är alltså på det sättet vi har angripit och tacklat det hela, och det rör således både grundskolan och gymnasieskolan. Om fru Rydle tar del av direktiven tror jag nog att osäkerheten skingras ganska snabbt.

Anf. 42 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Vi har ju ännu inte sett vad de nya läroplanerna kommer att innehålla. Det enda vi hittills har haft att ta ställning till är de förslag som ligger i gymnasieskolepropositionen. Där förekommer ett verkligen under-

ligt sätt att förbättra historie- och språkundervisningen. Göran Persson föreslår nämligen att den skall skäras ned.

Det talas i frågesvaret också om miljökunskap. Jag undrar: Vilket ämne i skolan skall ta hand om miljökunskapen, och vilka lärare i skolan i dag har en utbildning som gör att de kan undervisa i miljökunskap?

Anf. 43 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi får nog tillfälle att diskutera gymnasiepropositionen senare, så den skall jag inte gå in på nu. Jag vill endast tillbakavisa påståendet att det är fråga om en nedskärning. Den propositionen ger gott om resurser för en bra undervisning i skolan.

När det gäller miljökunskap är det en viktig fråga som fru Rydle tar upp: Vem skall undervisa kring detta? Miljökunskap behöver inte vara något särskilt ämne i skolan. Jag ser framför mig att det mycket väl har plats inom både samhällskunskap och de naturorienterande ämnena men att det också kan finnas med utifrån ett etiskt resonemang om hur vi hushållar med de resurser vi fått i arv och som vi skall lämna ifrån oss till kommande generationer. Det är det breda greppet som jag efterlyser, och då handlar det om att vi får lov att påbörja en fortbildning av väldigt många lärarkategorier för att dessa skall kunna svara för den kunskapsförmedling det handlar om, en kunskapsförmedling som är nödvändig om människor i framtiden skall uppträda annorlunda som medborgare och konsumenter än vad de gör i dag. Det är vad miljöfrågan faktiskt handlar om.

Anf. 44 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Det är klart att det behövs fantastiskt mycket fortbildning av lärare, och det är väl också att hoppas att de blivande lärarna i sin utbildning skaffar sig kunskaper som är nödvändiga för undervisning i miljöfrågor; det är ju faktiskt ett mycket stort ämne.

Göran Persson nämner inte ämnet geografi, vilket också är mycket värdefullt när det gäller miljöfrågor. Jag hörde att Göran Persson någonstans hade sagt eller skrivit att det inte var så noga om man visste var Nissan ligger, bara man vet att den är förorenad. Är det ett bra sätt att tala om ämnet geografi?

Anf. 45 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den debatteknik moderaterna använder trotsar all beskrivning. Jag har tidigare haft debatter här i kammaren med moderata företrädare som använder sig av falska citat. Nu kommer fru Rydle och pådyvlar mig ett yttrande som jag aldrig har fällt. Det är allvarligt, herr talman, och jag tycker faktiskt att fru Rydle borde ta tillbaka och beklaga. Så gör man inte.

Det aktuella citatet som har valsat runt påstås ha fällts av en departementstjänsteman. Jag har frågat honom direkt om han verkligen har sagt på det viset. Han förnekar.

Självfallet är goda grundkunskaper i såväl geografiskt hänseende som naturvetenskapligt hänseende i övrigt nödvändiga för att man skall kunna förstå dessa frågor. Fru Rydles debatteknik är ytlig, enkel och ful. Kom för allt

i världen inte och påstå att jag skulle ha sagt de där orden. Att komma med ett sådant påstående är en oerhört svag debattmetod.

Anf. 46 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Man måste ju kunna lita på vad man läser i pressen. Är det någon som i så fall skall be om ursäkt så är det den journalist som har skrivit artikeln och inte jag.

Anf. 47 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Då tycker jag nog att fru Rydle är skyldig mig det citatet så att jag själv kan jaga fatt på den som har skrivit det. Jag har följt debatten på området, och jag har hittills inte hört någon åberopa att jag skulle ha fällt detta yttrande. Det är fru Rydle som för in det i debatten. Det är ett uttryckt för den position man uppenbarligen har när man från moderaternas sida skall föra en skolpolitisk debatt. Då behöver man tydligen den här typen av grepp.

Anf. 48 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag konstaterar än en gång att skolminister Göran Persson är ute och svartmålar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:444 om åtgärder för att skapa arbetsro i skolan

Anf. 49 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Birger Hagård har frågat mig om vilka ytterligare åtgärder jag anser motiverade för att skapa arbetsro i skolan.

Den arbetsro som frågeställaren efterlyser uppnås enligt min mening främst genom lokala åtgärder. I första hand är det naturligtvis en uppgift för berörda lärare och elever. Självfallet är också föräldrarnas medverkan viktig, eftersom de har huvudansvaret för barnens fostran.

Kommunerna har genomförandeansvaret för skolan. De skall genom sin skolledningS- och elevvårdsorganisation kunna ge lärarna det stöd som krävs när ett positivt klimat inte kunnat åstadkommas. Kommunerna kan också använda sina resurser t.ex. inom socialtjänsten. Lokalt kan man också utveckla former för samarbete med andra myndigheter.

Anf. 50 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret. Han hänvisar till lokala åtgärder och även till andra åtgärder som kan stå till buds. I Göran Perssons diskussion med Birgitta Rydle fäste jag mig vid att han mitt i detta meningsutbyte gav prov på en sällan sedd blygsamhet, och att han också efterlyste ett intellektuellt samtal om dessa ting. Får jag då i all ödmjukhet, herr skolminister, fråga om vi inte skulle kunna göra en del för att åstadkomma ett ännu positivare klimat i vår skola än vad vi kanske har i dag?

Vad tror skolministern om följande åtgärder? Man skulle t.ex. kunna försöka att ge en ökad möjlighet för föräldrar och barn att välja skola och kanske även att gå i friskolor. Jag lämnar det därhän eftersom det är den allmänna skolan vi diskuterar, men större frihet att välja skola skulle kanske ge ett positivare klimat.

Man skulle även kunna ge våra grundskoleelever frihet att välja ämnen i större utsträckning. Vi moderater har tänkt oss att ungefär 25 % av undervisningen på grundskolans högstadium borde kunna vara sådant som man kan välja till under större frihet. Över huvud taget borde man ha en större flexibilitet och en mer individuell behandling, inte den uniformering som socialdemokraterna alltför ofta gör sig till talesmän för.

Man skulle kunna ha betyg på ett tidigare stadium. Då skulle de inte komma som en chock i åttan eller nian. Man skulle kunna ha betyg redan på mellanstadiet och kanske redan i slutet på lågstadiet.

Och sist men inte minst, skolministern: Vad kan vi göra för att komma till rätta med bristen på behöriga lärare? Vad kan vi göra för att garantera att alla elever får undervisning i alla ämnen? Tror skolministern att detta skulle kunna bidra till att skapa ett ännu bättre och positivare klimat i skolan?

Anf. 51 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag förde den här diskussionen med Birger Hagård så sent som i föregående vecka. Jag noterar att Birger Hagård i dag har valt en annan ingång i debatten, och det hedrar honom. Föregående veckas diskussion var anmärkningsvärd. Det är bra att vi kan lämna den diskussionen åt sidan. Då var det de som inte höll måttet, herr Hagård, som skulle få lämna skolan, de som föll ur ramen, som herr Hagård uttryckte det.

Jag fick några konkreta frågor igen. När det gäller friheten att välja skola slog riksdagen i stor enighet, i samband med ansvarspropositionen, fast principer för hur detta skall gå till. Jag kan inte erinra mig huruvida moderaterna reserverade sig mot det utskottsbetänkandet, men det var en bred majoritet här i kammaren som lade fast att vi skall ha den möjligheten. Vi skall dock först se till att barnen får en chans att komma till den skola som ligger närmast hemmet. Det var den restriktionen man hade, i övrigt öppnade man för den här möjligheten. Det var det första.

Det andra gällde en ökad flexibilitet när det gäller ämnen inom grundskolan. Där vill jag till herr Hagård, precis som till fru Rydle, hänvisa till läroplansdirektivet. Vi utgår ifrån ett sådant resonemang. Vi måste få in den typen av valfrihet för elevernas del, framför allt i takt med att de växer i mognad och kunskap och kan ta den typen av ansvar för sina egna studier. Det tror jag är oerhört viktigt. Det genomsyrar ju också resonemanget när det gäller gymnasiepropositionen. Visst finns det mycket man kan göra pedagogiskt och organisatoriskt. Mycket görs också, och ett stort ansvar tas framför allt av våra lärare. De gör ett utomordentligt bra arbete i det här avseendet. Det är säkert den här typen av åtgärder man skall diskutera. En del är vi överens om, en del har vi skilda åsikter om därför att vi har litet olika människosyn, men så skall det ju vara i politiken. Det är bra om man får det tydligt redovisat.

Anf. 52 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Det är uppenbart att det i vissa fall bara är en gradskillnad och inte artskillnad mellan vårt sätt att se det hela, och det är glädjande. Jag har kanske uppfattat skillnaden som betydligt större.

Frihet för föräldrar och elever att välja skola. Ja, det är riktigt att det finns en viss sådan i dag, men den är dock omgärdad av restriktioner. Kanske i alltför stor utsträckning enligt vårt förmenande. Vi tycker nog att det brister åtskilligt när det gäller flexibiliteten i den skola som bär ett socialdemokratiskt signum.

Skolministern hann inte gå in på detta med bristen på behöriga lärare och att man inte får undervisning av sådana. Allt sådant inverkar naturligtvis negativt. Det finns kanske trots allt förutsättningar för att skapa en positivare atmosfär än vad man har haft förut. Förra gången vi diskuterade, herr skolminister, efterlyste jag konkreta åtgärder i besvärliga situationer. Det fick jag inte svar på. Den diskussionen för jag inte i dag. I dag är jag inne på de förebyggande åtgärderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:445 om hemuppgifter i skolarbetet

Anf. 53 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ulf Melin har frågat mig om vilka åtgärder jag avser vidta för att hemuppgifter skall ses som ett viktigt led i skolans arbete.

Bakgrunden till frågan är ett citat ur skriften "Skolan behöver dig", där man, mot bakgrund av att det på högstadiet kan hända att skrivningar och prov hopar sig, uppmanar föräldrarna att bevaka att elevernas arbetsbelastning blir rimlig.

Om frågeställaren också läst vad som står i stycket ovanför det citerade hade frågan rimligen inte behövt ställas. Där står: "En del av skolarbetet skall eleverna utföra efter skoltid. – – – Läxorna är ett viktigt inslag i skolarbetet. De ger föräldrarna en vardaglig kontakt med skolan, och som förälder är det naturligt och spännande att hjälpa barnen i läxarbetet."

Enligt min mening finns det ingen anledning att, som frågeställaren antyder, tro att hemuppgifter kommer att uppfattas som mindre viktiga med anledning av den information som ges till föräldrarna i denna skrift. Några ytterligare åtgärder på detta område är därför inte nödvändiga.

Då Ulf Melin, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Birger Hagård i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 54 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för att jag får ta emot det här svaret i Ulf Melins frånvaro. Jag konstaterar att skolministern har en from förhoppning om att det som råkat komma fram i den här skriften inte skall leda till att man på något sätt tror att hemuppgifterna skulle vara mindre viktiga. Det

var nämligen den passusen som gjorde frågeställaren, och kanske en del andra av oss, litet bekymrad. Det är viktigt att det står att läxorna är ett viktigt inslag i skolarbetet. Det är glädjande att också socialdemokraterna har insett detta.

Men i nästa sats får man se en liten brasklapp om att hemuppgifterna inte får svälla ut och bli orimligt många. Jag, och många med mig, har nog inte uppfattat hemuppgifternas alltför stora omfång som det egentliga problemet. Det stora problemet har väl snarast varit kontrasten mellan grundskolan och gymnasiet.

Gymnasiet bygger i stor utsträckning på hemuppgifter, på läxuppgifter och på att man själv tar reda på saker och ting. På högstadiet har det kanske varit alltför litet av detta. Det finns naturligtvis stora olikheter här, men det kan väl knappast generellt vara en sådan belastning att det måste utgå en särskild varning till föräldrarna om att se upp med detta. Vi får uppenbarligen betrakta det här som någonting av ett olycksfall i arbetet, eller också har vi varit alltför misstänksamma. Det skall vi naturligtvis inte vara. Det har varit en glad och from förhoppning hos både skolministern och skolöverstyrelsen. Den skall vi naturligtvis applådera.

Anf. 55 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag blir alltför kluven när jag hör att jag skall få applåder från herr Hagård. Men okej, jag tackar för dem.

Det arbete som utförs i skolorna i dag, Birger Hagård, utgår mycket klart ifrån den pedagogiska insikten att barn lär olika fort. Vissa klarar sina arbetsuppgifter på den tid som står till förfogande i skolan. Andra behöver mer tid för inlärning, och detta dragspel för inlärning medför att en del barn får disponera tid för detta i hemmet. I det perspektivet är läxan oerhört viktig för att alla i skolan skall få en chans att tillgodogöra sig det innehåll som skolan avser att förmedla. Jag har vid många tillfällen understrukit att läxan är viktig.

Vi som rör oss i skolans värld, ute bland barn, ungdomar och deras föräldrar, vet ju att man ibland möter kritik av det slag som skolöverstyrelsen har fångat upp här. Det är klart att man inte bara skall låta detta passera, utan det är rimligt att, som skolöverstyrelsen gör, peka på att det här kan bli ett bekymmer ibland. Men detta kan man rimligen klara ut genom ett samtal vuxna människor emellan. Även de vuxna eleverna kan delta i ett sådant samtal. Läxan är viktig utifrån ett pedagogiskt perspektiv, och den skall hävdas. Jag har varit mycket noga med detta. Det är faktiskt också ett uttryck för den skrift som skolöverstyrelsen har gett ut. Jag tycker faktisk den är bra.

Anf. 56 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Det är inte ofta jag kan applådera skolministern, och han tar ju tacksamt emot applåderna vid de få tillfällen när jag kan göra det. Vi tycks vara rörande överens om en av de viktiga pedagogiska principerna i det här sammanhanget, nämligen att läxan är viktig. Jag är glad över att jag än en gång gett skolministern tillfälle att stryka under den saken som för oss andra är så självklar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:446 om inackorderingstillägget till vissa skolelever

Anf. 57 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Hans Dau har frågat mig varför inackorderingstillägget inom studiehjälpen inte föreslås räknas upp till den nivå som behövs för att kompensera för pris- och skattehöjningar.

I årets budgetproposition föreslås att inackorderingstillägget höjs från 935 kr. till 1 000 kr. per månad för dem som har relativt kort resväg till föräldrahemmet och från 1 880 kr. till 2 010 kr. per månad för dem med längst resväg. Detta motsvarar en uppräkning av bidraget med ca 7 %.

Jag vill erinra om att studiehjälp utgår som ett stöd till familjeekonomin. Studiehjälpen avses inte täcka alla de kostnader som en gymnasiestuderande har utan föräldrarna förutsätts också bidra efter ekonomisk förmåga. Beloppet i inackorderingstillägget är fastställt mot bakgrund av en förväntad ökning av hushållens disponibla inkomster. Det kommer således, enligt min bedömning, även i fortsättningen att vara möjligt för de gymnasiestuderande att bedriva studier på annan ort utan oskäliga påfrestningar på familjeekonomin.

Anf. 58 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Jag kan konstatera att detta svar är något mjukare än den förklaring som statsrådet gav i regeringspropositionen i januari. Jag tycker att man där på ett känslolöst och cyniskt sätt helt enkelt förklarar att dessa människor får bära de här utgifterna utifrån de sänkningar på inkomstskatten som kommer alla människor till del. Man höjer, som skolministern säger, tillägget med 7 %. Det täcker ju inte ens inflationen. Dessutom vet man att man får mycket stora kostnadsökningar på grund av att man skall resa till och från studieorten. Jag tycker att Göran Persson, i stället för att tala om hur mycket man har höjt detta, skall tala om att man i förhållande till CSNs förslag har sänkt det här med 320 kr. per månad. Det är ganska mycket för de människor som bor i glesbygden.

Man kan konstatera att ungdomarna och deras föräldrar har en liten studietradition. De har oftast lägre medelinkomster än man har i landet i övrigt. De har också mindre antal övergångar till gymnasieskola och högskola än genomsnittet i Sverige. De drabbas ju dessutom av andra kostnadsökningar på grund av skattereformen till följd av sin bostadsort. De har mer resor, mindre avdrag och de får högre bensinkostnader för att bara nämna några.

Jag vidhåller min fråga: Vad kan statsrådet ge för motiv till att dessa människor skall uppoffra sig mer än andra? Vi har faktiskt inte fått något svar på detta. De kommer att få mycket större kostnader. Jag delar uppfattningen att de inte skall ha full täckning, och det får de inte, men nu sjunker ju täckningen oerhört mycket när man inte går på CSNs rekommendationer.

Anf. 59 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det Hans Dau tar upp är naturligtvis en besvärlig fråga. Det finns många ungdomar, som tillsammans med sina föräldrar, får göra stora

uppoffringar för att ekonomiskt klara av sina studier. Så är det. Så har det varit.

Vi arbetar med ett studiesocialt stöd som skall ge rimliga förutsättningar för att de här ungdomarna och deras familjer ändå skall klara av sin studiegång. Detta är de medel som vi i årets budgetproposition har lyckats ta fram inom de begränsade ramar som vi har för att möta de här behoven. Det är möjligt att man skulle önska att de hade varit högre, men det skall också ses mot bakgrund av att det är ett stöd till hushållens ekonomi. Det täcker inte hela utgiften.

Jag är säker på att dessa ungdomar och deras föräldrar, nu precis som tidigare och även i framtiden, inte enbart ser till studierna utifrån ett ekonomiskt perspektiv. De tycker naturligtvis att det är värt en uppoffring, och de gör gärna den uppoffringen. Det känner vi ju till. Sedan är det upp till oss att hitta den nivå för stödet som vi klarar av budgetmässigt. Vi får nog leva med den här diskussionen även i fortsättningen. Min ambition är att få fram så bra anslag som möjligt på den här kanten. Så här långt har vi kommit vid detta tillfälle. Det har inte funnits mer pengar i statens kassa att fördela för detta ändamål.

Anf. 60 HANS DAU (m):

Herr talman! Både Göran Persson och jag vet att budgeten är en prioritering. Jag kan inte undgå att tycka, som jag sade inledningsvis, att det är cyniskt att man skall pruta när det gäller just dessa svaga grupper.

Det är trots allt så att för dem som har en låg studietradition och en låg medelinkomst spelar ekonomin en större roll än för dem som lever under gynnsammare omständigheter när det gäller att fortsätta i gymnasieskolan och senare på högskolan. Vi är beroende av att alla som kan och har förutsättningar för att studera vidare gör detta. Dessutom behöver även dessa människor en gedigen yrkesutbildning, som de också kan förmenas om de inte får det här stödet.

Jag är själv från ett län där vi har de problemen, och vi ser i de kommuner som är utpräglade glesbygdskommuner hur otroligt dålig anslutning det är till högskolan, och även till gymnasiet. Tror inte Göran Persson att det kommer att försämras avsevärt genom det här förslaget?

Anf. 61 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det tror jag inte. Det som hotar skolväsendet och utbildningen i glesbygden är om vi i det här landet skulle få en politik som syftar till att sätta skattesänkningar främst. Skulle vi få en sådan utveckling i vårt land, herr Dau, som vi har sett exempel på i andra länder, som har haft högerregimer, skulle det i allra högsta grad drabba glesbygden och det län som herr Dau kommer ifrån. Det är den politiska kärnfrågan i sammanhanget. På vilken sida herr Dau finns i den debatten är det väl ingen som behöver sväva i okunnighet om i den här kammaren.

Anf. 62 HANS DAU (m):

Herr talman! Detta är ett typiskt exempel på folk som har drabbats av skattehöjningar. Herr Persson är ju en företrädare för dem som driver skat-

tehöjningar så att dessa människor förmenas möjligheten att studera genom att de får så stora kostnader att de inte anser sig ha råd. Vi får verkligen hoppas att vi kan bryta den här skattehöjningsspiralen som framför allt drabbar människor i glesbygd och dem som har större kostnader. Jag nämnde några exempel här, och det finns flera som drabbar de här människorna och deras möjligheter att skicka sina barn till undervisning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1990/91:447 om fördjupade studier i skolan

Anf. 63 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ann-Cathrine Haglund har frågat mig vilka åtgärder jag vill vidta för att skapa förutsättningar för gedigna studier i olika ämnen så att inte arbetet i skolan begränsas till en ytlig orientering.

För att kunna förstå t.ex. fredssträvanden och krigshot eller hot mot miljön krävs gedigna kunskaper. Dessa måste naturligtvis hämtas från olika ämnesområden. Som exempel kan man nämna miljöfrågorna. Dessa kräver både kunskaper inom de naturorienterande och inom de samhällsorienterande ämnena. Eleverna måste både ha kunskap om och en personlig relation till naturen, men också förstå hur det samhälle vi lever i utvecklas och hur det kan förändras i en mer ekologiskt uthållig riktning. Kunskaperna måste vara så omfattande att eleverna kan fatta rationella beslut beträffande sin egen livsstil och så att de kan delta i det demokratiska beslutsfattandet.

Enligt min mening går det inte att uppnå detta utan gedigna kunskaper hämtade från flera traditionella ämnesområden. Jag är övertygad om att de professionella – lärarna – inser detta.

De problem som framkommit inom ramen för SÖs nationella utvärdering pekar ut områden som särskilt måste uppmärksammas i den nya läroplanen och i kursplanerna. Samtidigt är det viktigt att markera att det är lärarna tillsammans med eleverna som skall forma det faktiska undervisningsinnehållet så att man uppnår de mål som finns angivna i nationella måldokument. För detta krävs att lärarnas kompetens utnyttjas och också att de får möjlighet att utvecklas genom exempelvis fortbildning.

Anf. 64 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Jag tror att det faktiskt är första gången som jag har hört skolministern använda uttrycket gedigna kunskaper, och det hälsar jag med tillfredsställelse. Men skriften Skolan behöver dig är oklar på flera punkter, och det är anledningen till de frågor som jag och flera med mig här har ställt angående kunskaper.

När det gäller frågan om vad som är viktiga kunskaper används i broschyren sådana formuleringar som: olika sätt att se på livet, vad som är viktigt när människor lever tillsammans, fredssträvanden och krigshot, flyktingfrågor osv. Detta är mycket otydligt definierade kunskapsområden, och de kan tas till intäkt för att arbeta på ett sådant sätt som inte ger gedigna kunskaper i olika ämnen.

Det är ett uppenbart problem i skolan i dag att undervisningen sker ämnesövergripande. Om detta sker utifrån gedigna kunskaper i varje ämne så att varje ämne verkligen får sin del, och man utgår från en samverkan mellan ämnena, vore detta någonting bra. Men tyvärr är så inte fallet, och det visar sig också i den nationella utvärderingen.

Vad vill skolministern göra för att garantera varje ämne sin del så att varje ämne får det utrymme som det borde ha enligt kursplaner och läroplaner? Hur skall fortbildningen av lärarna ske så att de får den kompetens de behöver? Jag vill också fråga skolministern vilka ämnen som t.ex. skall ingå i undervisningen om fredssträvanden, krigshot och flyktingfrågor för att eleverna skall få kunskaper om detta?

Anf. 65 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den debatt som fru Haglund och jag fört vid några tillfällen om dessa frågor är, fru Haglund, enligt min mening litet ytlig. Man tror på något sätt att man bara genom att undervisa speciellt djupt i vissa ämnen skulle lösa alla bekymmer. Det finns också en annan ytterlighet i debatten där man hävdar att allting kan ske utifrån något slags övergripande perspektiv. Båda dessa uppfattningar är felaktiga. Det handlar faktiskt om att sätta samman ämneskunskaper så att man förstår helheten. Exempelvis rymmer en sådan fråga som flyktingfrågan allt som kan kopplas till skolans undervisning. Där finns frågor av geografisk karaktär och sådana av samhällsvetenskaplig karaktär i övrigt. Där ryms också frågor som är kopplade till miljöfenomen, svält och försörjningssituation vilka har klara naturvetenskapliga kopplingar. Det är inte så svårt att se hur en sådan fråga kan behandlas både inom ämnen och ämnesövergripande.

Den läroplan vi har, och som faktiskt Britt Mogård skrev, anbefaller detta synsätt. Vi skall våga och orka se samband ämnen emellan och se till det stora perspektivet utifrån de erfarenheter som barn och ungdomar upplever. Det är detta det handlar om. Att ständigt föra en diskussion om det är fråga om det ena eller det andra och måla upp en konstlad motsättning däremellan tycker jag är litet torftigt. Jag deltar inte i den debatten.

Anf. 66 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Detta är inte vare sig en torftig eller ytlig debatt, skolministern. Om man skall se övergripande samband mellan olika ämnen och de stora frågor som finns i dagens värld, måste detta bottna i att man har kunskaper på varje enskilt område. Man måste ha kunskaper i varje enskilt ämne, och det innebär inte att skapa en motsättning, utan det är fråga om att ha kunskaper för att se samband.

Vi har, som skolministern sade, tidigare debatterat dessa frågor. Vi har t.ex. diskuterat den nationella utvärdering som visat att religionskunskap och samhällskunskap åsidosatts på mellanstadiet. Eleverna får då inte den kunskap i dessa ämnen som de behöver för att förstå t.ex. flyktingfrågor eller vårt samhälle. När det gäller de naturorienterande ämnena är det bara vissa delar som förs fram. Eleverna får då inte den kunskap i enskilda ämnen som

gör att de kan förstå de övergripande sammanhangen, utan elevernas orientering tenderar att bli ytlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:448 om skolbetyg

Anf. 67 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Birgit Henriksson har frågat mig om jag övergivit min och den socialdemokratiska kongressens ståndpunkt i betygsfrågan.

Svaret är nej!

Anf. 68 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! På sätt och vis är detta skönt att höra. I den broschyr som gått ut till barn och föräldrar kan man läsa att den fortlöpande kontakten mellan lärare och elever är viktigare än betygen. Man får då lätt den föreställningen att det i dag inte är så rasande viktigt med betyg. Det är inte så lätt att följa socialdemokraternas litet slingrande banor i betygsfrågan. Det var bl.a. därför jag ställde min fråga.

För bara några år sedan representerade jag mitt parti när Riksförbundet Hem och skola höll en stor kongress i mitt hemlän. Då försökte en liten väl förberedd grupp föräldrar med socialistiska förtecken att med en kupp få bort betygen en gång för alla. Det som var utmärkt bra med detta var att det resulterade i protester och en stor undersökning med en enkät som gick ut till hela Sverige vilken klart och tydligt visade att föräldrar och elever vill ha betyg. Att man inte vill ha det hör till undantagen.

Jag tycker det är litet tragiskt att man förhalar förändringar. Vi kan alla vara överens om att de betyg som vi har i dag, de relativa betygen, inte är bra. Men det är inte heller bra att betygen ges så sent som först i åttonde klass. Trots alla kontakter mellan lärare, elever och föräldrar har man ändå inte en säker uppfattning om ungefär var eleven står. Det första som föräldrar frågar är hur han eller hon ligger till. Är det en trea eller en fyra? Går det uppåt eller nedåt? Vi lärare skall enligt skolförordningen göra en bedömning utifrån elevens egen utgångspunkt. Det ställer till med ganska mycket förfäran när det första betyget kommer i åttan och det kanske inte håller sträck. Jag vill veta vad skolministern tänker göra för att ändra på detta.

Anf. 69 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det kan inte vara obekant för Birgit Henriksson att det finns en betygskommitté som arbetar. Mycket kan jag beskyllas för, men knappast att förhala frågors lösning. Jag vill nog påstå att också denna fråga har drivits med en viss snabbhet under de senaste åren.

Fru Henriksson och hennes partikolleger har i dag ställt frågor till mig med utgångspunkt från en broschyr som skolöverstyrelsen har gett ut till de svenska hemmen. Detta är på många sätt en bra broschyr. Men visst kan man slita loss ett och annat citat, misstänkliggöra och måla upp det på det sätt som moderaterna har gjort här i dag. Det må vara er fritt att göra på det

viset, men genom detta sätt att förfara har ändå denna broschyr blivit något mer uppmärksammad. Det förtjänar den. Den är ett uttryck för att vi oerhört gärna vill nå ut till föräldrarna med en information om vad som sker inom skolans verksamhet och att föräldrarna är viktiga i detta sammanhang.

Fru Henriksson sade att hon var bekymrad över den socialdemokratiska ståndpunkten i betygsfrågan. Vid den partikongress vi alldeles nyligen avslutat har jag egenhändigt föredragit frågan och angett inriktningen. Vår ståndpunkt i den frågan har legat till grund för de direktiv jag givit till betygskommittén. Det är så vi driver politiken i vårt parti, och det är så det rimligen bör gå till.

Jag har gott hopp om att betygskommittén skall komma fram till ett beslut som kan samla en ganska bred majoritet. Det är ytterst osäkert om moderata samlingspartiet kommer att ingå i den majoriteten, med tanke på att ni alltid har gjort betygsfrågan till en symbolfråga i skoldebatten och säkert oerhört gärna vill ha den kvar som en sådan. Det skulle förvåna om moderata samlingspartiet vill vara med i någon kompromiss partierna emellan i den diskussion som nu förestår.

Anf. 70 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Vi vill ha ett bra betygssystem som man verkligen kan ha nytta och glädje av, ett betygssystem som elever känner trygghet i och där man kan påverka sitt betyg och vet var man hamnar. Det är därför litet tvetydigt när man nu går ut och säger att andra kontakter ändå är viktigare än betygen. Då ger man dubbla signaler.

Jag blir förvånad när skolministern säger att regeringen nu har tillsatt en betygskommitté. Under de 22 år som jag aktivt arbetat som lärare på grundskolans högstadium och på gymnasiet har jag alltmer sporadiskt satt betyg. Få saker är så utredda och så väl dokumenterade som betygsfrågan. Det förvånar mig därför att man nu utsett en ny kommitté med nya direktiv. Varför gjorde skolministern detta?

Anf. 71 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om fru Henriksson hade läst direktiven, vilket man väl kan begära med tanke på den ton hon anslår i debatten, hade det framgått att kommittén inte fått direktiv att utreda frågan, utan lämna ett förslag. Det handlar i klartext om att komma överens. Eftersom frågan är så partipolitiskt inflammerad och blivit en sådan symbolfråga är det rimligt att partierna sätter sig ner och försöker hitta en gemensam linje som är hållbar. Detta är inte minst viktigt för lärare och elever på lång sikt. Det är därför som kommittén har fått den sammansättning den fått. Detta har framgått tydligt om man har följt debatten. Jag anser att fru Henriksson borde ta del av den debatten innan hon ger sig in i diskussion på det sätt hon nu gör.

Det är mycket viktigt att den trycksak som nu har diskuterats följs upp ute i våra skolor, och jag tror att man kommer att göra detta. Det är en bra trycksak. Den är i och för sig liten till sitt omfång och inte särskilt pretentiös. Men det är ett första organiserat försök att populärt beskriva vikten av samarbete mellan hem och skola. Jag anser att det är mycket bra att denna

trycksak framställts i samverkan med Riksförbundet Hem och skola. Det glädjer mig särskilt mycket.

Anf. 72 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Vi moderater menar att man i dag har sådana kunskaper att man skulle kunna konstruera ett betygssystem väl. Vi vet också när man borde kunna börja ge betyg. På den punkten har inte skolministern gett mig ett svar. För oss moderater är det också viktigt att barnen tidigare lär sig handskas med sina betyg och inte får dem först när det många gånger är för sent att påverka dem.

Tillsättningen av denna kommitté framstår för mig som ett sätt att ytterligare förhala ett införande av ett vettigt betygssystem. Men vi är självfallet överens om, Göran Persson, att det för allas bästa vore bra om vi gemensamt kunde arbeta fram och få ett vettigt betygssystem som är bra för våra elever och naturligtvis också för föräldrarna, ett system som är vettigt även för de lärare som sätter betyg. Ju längre tid det dröjer, desto mer glömmer lärare bort hur man sätter betyg.

Anf. 73 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vår förhoppning är att kommittén skall kunna finna en kompromiss som gör att betygssystemet blir stabilt och långsiktigt. Det är därför vi har valt denna arbetsform. Så enkelt är det.

Anf. 74 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Jag återkommer om jag inte är nöjd med betygsutredningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:460 om studiestödsorganisationen

Anf. 75 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Arne Mellqvist har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att den av riksdagen godkända omorganisationen av studiestödsorganisationen skall fullföljas.

Jag har i årets budgetproposition anmält att frågan om den framtida regionala studiestödsorganisationen enligt min mening behöver analyseras ytterligare. I propositionen redovisade jag också att analysen borde vara klar i sådan tid att förslag kan föreläggas riksdagen under våren 1991. Beredning av frågan pågår för närvarande inom regeringskansliet. Innan beredningen är slutförd är jag inte beredd att gå in på vilka åtgärder regeringen kan komma att föreslå.

Anf. 76 ARNE MELLQVIST (s):

Herr talman! Jag får tacka för svaret, även om jag hade hoppats att åtminstone få ett besked om hur kansliorganisationen skulle komma att se ut.

Frågan om nämndernas sammansättning har varit föremål för en delad remissopinion. Men eftersom detta inte borde vara en fråga som rör kanslior-

ganisationens sammansättning, räknar jag med att de tidigare riktlinjerna fortfarande gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:428 om brandsäkerheten vid alternativa boendeformer

Anf. 77 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Ingegerd Anderlund har frågat mig vad som hänt sedan riksdagen med anledning av ett motionsförslag år 1988 gjort ett tillkännagivande om behovet att utreda vissa frågor angående brandsäkerheten vid alternativa boendeformer.

Med anledning av riksdagens tillkännagivande uppdrog regeringen åt boverket att föreslå lämpliga åtgärder för att öka säkerheten för äldre och handikappade vid främst brand i deras bostäder.

Boverket redovisade sitt uppdrag den 6 februari i år. Verket föreslår i sin redovisning att nybyggnadsreglerna snarast ändras i två avseenden. Dels bör fönster inte längre godtas som nödutrymningsväg från gruppbostäder, dels bör risken för personskador vid brand beaktas genom ett förstärkt brandskydd i bostäder avsedda särskilt för äldre och handikappade med hjälpbehov. Automatiskt brandlarm bör anordnas om det inte genom särskild utredning kan visas att detta är obehövligt. Brandlarmet bör vara rökdetekterande och ge signal till personal på platsen. När personal inte finns tillgänglig bör larmet vidareföras via anslutning till kommunens räddningstjänst.

Vidare föreslår boverket att bostäder byggda särskilt för äldre och handikappade skall bli föremål för obligatorisk brandsyn. Räddningstjänsten bör därvid bl.a. ställa krav på och kontrollera släckutrustning, personalens kunskap om brandskydd och agerande vid brand samt larmsystemet och larmorganisationen.

Det är regeringens avsikt att för riksdagen redovisa boverkets utredning och regeringens ställningstagande till denna i den proposition med förslag till ändringar i plan- och bygglagen (1987:10) som regeringen kommer att lämna senare denna månad. Jag vill emellertid redan nu peka på att boverket har rätt att självt besluta om ändringarna i nybyggnadsreglerna och att jag förutsätter att sådana ändringar kommer att genomföras så snart som möjligt.

Anf. 78 INGEGERD ANDERLUND (s):

Herr talman! Jag vill först tacka bostadsministern för detta positiva svar.

Människor vill känna sig trygga på sin ålders höst. Det har stor betydelse för oss allesammans. En maximal brandsäkerhet i vårt boende är en del av denna trygghet. Det är därför positivt att man nu har börjat arbeta med denna fråga. Det har ju gått några år sedan motionen skrevs.

Det finns i dag brister på detta område som jag har fått ta del av eftersom jag har kontakt med många vårdbiträden från olika delar av landet. De ser fram emot att det nu kommer att ställas större krav på kommunerna när det gäller brandsäkerheten i de olika nya boendeformer som alltmer växer fram.

Det är inte heller ovanligt med olyckstillbud. Det finns ju rökare även i den äldre generationen. Som regel finns det också en relativt liten personal vid alternativa boendeformer, och det medför i sin tur större risker.

Jag vill än en gång tacka bostadsministern för detta positiva svar. Jag hoppas att dessa nya regler och föreskrifter skall komma att gälla så snabbt som möjligt ute i kommunerna och att det kommer att gå ut en god information till personal, anhöriga och likaså till kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:433 om reglerna för statsbidrag till handikappanpassning av lokaler

Anf. 79 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat socialminister Ingela Thalén om det överensstämmer med regeringens strävan att begränsa bruket av alkohol och tobak att en organisation som vill förbjuda alkohol och tobak i sina lokaler inte skall få statsbidrag till handikappanpassning av lokalerna. Enligt gällande arbetsfördelning inom regeringen ankommer det på mig att svara på frågan.

Svaret är nej. Det är av vikt att samlingslokaler som får statligt stöd hålls tillgängliga för varje organisation eller grupp med organiserad verksamhet som är verksam inom orten. Generella begränsningar i möjligheten att använda lokalen för olika verksamheter bör undvikas. Jag anser dock inte att förbud mot rökning och alkoholförtäring är att betrakta som en sådan begränsning.

Anf. 80 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Med ett så bra svar kan jag fatta mig kort: Jag bugar och tackar.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1990/91:442 och 455 om skatteomläggningen och idrottsrörelsen

Anf. 81 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Bengt Kindbom har med hänvisning till en brevväxling mellan mig och Västergötlands idrottsförbund frågat mig om de föreslagna åtgärderna i mitt brevsvar står i överensstämmelse med gällande skattelagstiftning.

Stig Bertilsson har senare ställt samma fråga.

Jag besvarar de likalydande frågorna i ett sammanhang.

I ett brevsvar till Västergötlands idrottsförbund har jag dels klargjort att allmän momsbefrielse för idrottsföreningar inte är aktuell, dels redovisat vad

som under vissa givna förutsättningar kan prövas då föreningar driver egna anläggningar resp. driver kommunalt ägda anläggningar.

Jag har i brevet angett bl.a. att föreningar som äger en idrottsanläggning kan välja att bilda en ekonomisk förening för själva driften av denna. Jag anger vidare i brevet, att om en sådan förening blir registrerad till mervärdeskatt av skattemyndigheten har man rätt att dra av och en skyldighet att ta ut moms. Jag har vidare i brevet berört den alltmer förekommande frågan om föreningars drift av kommunalt ägd anläggning. Jag har därvid redovisat tankegångar som framförts från Kommunförbundet om möjlighet från kommuners sida att vid överlåtelse av driften avgränsa omfattningen av denna, t.ex. i fråga om vatten, avlopp och sophämtning, varvid kommunen direkt svarar för kostnaden inkl. moms för dessa nyttigheter. Jag har uppmanat Västergötlands idrottsförbund att "ta kontakt med Kommunförbundets skatteexpert i denna fråga för att sedan kunna informera föreningarna".

Jag anser inte att detta strider mot gällande skattelagstiftning.

Anf. 82 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan. Jag har inga synpunkter på om det är förenligt med gällande lagstiftning att kunna ta kontakt med Kommunförbundets skatte- och ekonomiska experter. Det är anmärkningsvärt att idrottsministern anger två direkt till skattelagstiftningen kopplade vägar för att, som utgångspunkten har varit från idrottsrörelsens sida, få en bättre ekonomi.

Denna fråga har prövats för Västergötlands idrottsförbund hos skattemyndigheten. Från skattemyndighetens sida har man svarat att om den ekonomiska föreningen äger idrottsanläggningen och hyr ut den till en idrottsförening – det har skett en ombildning till en ekonomisk förening – kan inte registrering för mervärdeskatt ske. Den mervärdeskatt som debiteras den ekonomiska föreningen stannar då som en kostnad. Då har egentligen inte något vunnits. Den ekonomiska föreningens kostnader måste ju täckas.

Det är anmärkningsvärt att frågan om att debitera avgifter som kommunen har tagit ut för anläggningarna har kommit fram i den allmänna diskussionen. Skattemyndigheten säger direkt att det alternativ som departementet rekommenderar – det uppfattas som en rekommendation – är inte i överensstämmelse med lagen om mervärdeskatt. Var inte avsikten från ministerns sida när han svarade på brevet att idrottsrörelsen skulle komma i ett bättre ekonomiskt läge?

Anf. 83 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag väckte från början denna fråga i en interpellation som jag trodde att statsrådet Lönnqvist skulle svara på. Men den har hänvisats till statsrådet Åsbrink som också kommer att besvara den.

Jag vill understryka det Bengt Kindbom sade, nämligen att det brev som bostadsministern har skrivit till Västergötlands idrottsförbund är anmärkningsvärt. Bostadsministern föreslår att svensk idrottsrörelse med hjälp av planering och andra åtgärder skall kunna komma undan en skattesituation. Jag tycker visserligen att det är rimligt att föreningar betalar så litet skatt

som möjligt. Vi moderater har föreslagit att föreningar skall kunna undantas från moms, något bostadsministern vet.

Idrottsministern säger i svaret att det som har berört Västergötlands idrottsförening är drift av kommunalt ägd anläggning. Men så är det inte. Det enda bostadsministern talar om i brevet till Västergötlands idrottsförbund gäller föreningar med egna anläggningar, dvs. inte det som nämns i det brev vi talar om i dag.

Jag behöver inte utnyttja tiden fullt ut eftersom Bengt Kindbom redan har berört detta. Men jag konstaterar att bostadsministern tydligen har insett att idrottsrörelsen har fått mycket stryk i skatteomläggningens spår. Man skall väl ändå inte behöva uppmana svensk idrott till skatteplanering för att kunna bedriva ideell verksamhet?

Anf. 84 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Nej, det är inte fråga om att uppmana till skatteplanering. För föreningsägda anläggningar har jag anvisat möjligheten, som ingalunda är ovanlig inom t.ex. organisationer som sysslar med uthyrning av samlingslokaler, att bilda en ekonomisk förening. Jag har vidare sagt att man då kan vända sig till skattemyndigheten och söka få frågan prövad av myndigheten om det innebär att en sådan ekonomisk förening kan bli momsredovisningsskyldig. Det är inte skatteplanering, utan det är att vända sig till skattemyndigheten för att få saken prövad.

Men nu handlar det om kommunalt ägda anläggningar, som föreningar i allt större utsträckning uppmanas att ta över driften av. Där har jag angivit, vilket Kommunförbundet har fört diskussioner om, att man vid ett sådant övertagande skulle kunna undanta det som har t.ex. med vatten, el och avlopp att göra. Det är inte fråga om att skatteplanera, utan det är fråga om att anvisa för idrottsrörelsen att dels vända sig till skattemyndigheten för att få en viss fråga prövad, dels ta kontakt med Kommunförbundet och dess skatteexpertis för att vidare höra hur de ser på saken och sedan informera vidare. Jag har alltså fört vidare uppgifter som jag i det sammanhanget har fått från Kommunförbundet.

Har ni sedan uppfattat svaret i dess andra moment på ett annat sätt än som var avsett, kan jag endast beklaga det. Jag kan gärna tillstå att det kanske kunde ha formulerats på ett klarare sätt.

Anf. 85 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Utgångspunkten för hela diskussionen måste vara att idrottsrörelsen skall slippa ifrån den ökade belastning av mervärdeskatten som skattereformen har inneburit. Det är därför man har vänt sig till bostadsministern. Svar har getts om olika sätt att gå till väga, och man har sedan vänt sig till skattemyndigheten. Där har man fått besked om att det inte finns någon framkomlig väg som kan lösa den akuta situationen ekonomiskt sett.

Bildar man en ekonomisk förening måste den i sin tur ta ut avgifter för att täcka de egna kostnaderna. Det blir inget tillskott från något annat håll. Därför är det bara ett annat sätt att ta ut samma pengar.

Men det otrevliga är att idrottsrörelsen och Västergötlands idrottsförbund

har uppfattat bostadsministern så, att idrottsföreningar skall behöva skatteplanera för att ekonomiskt klara verksamheten.

Anf. 86 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Någon möjlighet för en idrottsförening att göra en ekonomisk vinst på det sätt som bostadsministern skisserar finns inte. Förutsättningen för att en ekonomisk förening skall bli skattskyldig är att den bedriver en verksamhet yrkesmässigt och att föreningen har ett vinstsyfte. Det betyder att i första eller andra ledet måste föreningarna belastas med dessa kostnader.

Vi har inte missuppfattat brevet, bostadsministern. Han beklagar om det är felaktigt formulerat. Men vi har inte missuppfattat det. Vi har läst det såsom det är skrivet. Det finns inga missuppfattningar hos läsarna i det avseendet.

Sedan noterade jag att bostadsministern uppenbarligen tycker att det är bra att kommuner tar över föreningars anläggningar. Det är allt vanligare att kommuner tar över driften av föreningars anläggningar. Det låter som om bostadsministern tycker att det är bra. Var det rätt uppfattat?

Anf. 87 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Nej, det var inte rätt uppfattat. Det var lika fel uppfattat som Bertilsson har uppfattat brevsvaret. Jag sade att kommunerna har på många håll byggt anläggningar och äger anläggningar, men de vill sedan överföra anläggningarna och framför allt anläggningarnas drift till föreningslivet. Det är väl ingen okänd debatt, Bertilsson?

Det är inte i denna kammare som tillämpningen av skattelagstiftningen skall prövas. Det skall myndigheterna göra. Det går att begära förhandsbesked för ett konkret fall hos riksskatteverkets rättsnämnd. Det kommer naturligtvis att bli åtskilliga fall i hägnet av en ny skattelagstiftning som kommer att behöva föras dit och som kommer att prövas innan klarhet kan skapas på olika områden.

Jag vill gärna understryka att jag har gett ett klart besked om att möjligheterna att undanta idrottsrörelsen från mervärdeskatt inte finns.

Anf. 88 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Enligt min mening hade det varit ärligare om bostadsministern hade sagt detta rakt ut. Då hade man sluppit olika tolkningar. Vi som arbetar inom idrottsrörelsen som idrottsledare osv. och som skall uppfostra ungdomar till bra medborgare, reagerar på samma sätt som följande uttalande från Västergötlands idrottsförbund den 21 februari: "Vår reaktion på ovanstående är att våra idrottsföreningar inte skall behöva börja skatteplanera för att ekonomiskt klara verksamheten. Strävan bör istället vara att skapa förutsättningar som avlastar våra föreningsledare administrativa åtaganden att inkassera skatter och avgifter till statskassan och därmed underlätta möjligheterna att bedriva idrottsverksamhet."

Jag tycker att bostadsministern borde ge oss ett rent och rakt svar på frågan – vi skall över huvud taget inte blanda in tillämpningarna – nämligen att

det inte finns några vägar för idrottsrörelsen att undgå mervärdeskatt, varken som ekonomisk förening eller via den kommunala sektorn.

Anf. 89 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Den här debatten har sin bakgrund i diskussioner 1990 om skatteomläggningens effekter för idrottsrörelsen. Då lovade bostadsministern att motverkande effekter skulle vidtas. Det gjordes inte, annat än till vissa delar. Därför har denna diskussion fortsatt.

När ministern nu går ut och föreslår olika åtgärder som uppfattas som något synnerligen ovanligt, t.o.m. extremt inom idrottskretsar, är det ett tecken på att idrottsministern har förstått att detta utgör ett stort problem för svensk idrott. Det är då beklagligt att en idrottsminister i Sverige behöver säga att man nu väntar på besked från RSVs rättsnämnd. Det skall inte behöva vara en sådan byråkratisk, krånglig hantering av Sveriges idrottsrörelse. Det finns enklare vägar, och vi har försökt att anvisa dem.

Jag har litet hopp om att vi är på rätt väg eftersom bostadsministern ändå har insett problemet.

Anf. 90 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Först och främst vill jag göra klart att det inte är fråga om skatteplanering, om man vänder sig till skattemyndigheter för att få en viss fråga prövad eller om man uppmanas att ta kontakt med Kommunförbundets skatteexpertis för att få höra deras mening om en annan fråga. Det handlar om att använda sig av den skattelagstiftning som finns och låta skattemyndigheter pröva om det är möjligt med en tillämpning eller inte. Det är inte fråga om skatteplanering.

Vidare har vi de motverkande åtgärderna. Bertilsson kanske kan dra sig till minnes att regeringen gjorde en mycket kraftig markering i anslutning till årets budgetproposition, som möttes med mycket positiva reaktioner från idrottsrörelsens sida. De förslagen har Stig Bertilsson och andra möjlighet att återkomma till när de skall diskuteras i denna kammare.

Anf. 91 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Jo, det är ett direkt uttalande i tillämpningsfrågan. I brevet anvisas vägar. Där står klart att de var inte framkomliga när skattemyndigheten svarade på brevet. Men det var inte nytt, eftersom den tillämpningen var känd redan innan skattemyndigheten svarade på frågan från Västergötlands idrottsförbund.

Detta är en klar antydan om vad idrottsrörelsen bör göra för att därmed slippa momsen, och det är alltså fel.

Anf. 92 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att vi återkommer till diskussionen. Jag har viss förhoppning om att vi kommer att få framgångar i det avseendet. Opinionen har vuxit sig allt starkare mot den behandling som idrottsrörelsen har utsatts för.

Bostadsministern påpekar att vissa motverkande åtgärder har vidtagits. Men likafullt kvarstår fortfarande effekter av skatteomläggningen på 300-

400 milj.kr., åtminstone per år. Jag tolkar det som att bostadsministern tycker att detta är rimligt, eftersom det inte har kommit något ytterligare förslag.

Anf. 93 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Det är mycket intressant att höra Stig Bertilsson. Han har i dag, och tidigare, försökt göra gällande att moderaterna skulle vilja föreslå att idrottsrörelsen slipper moms. Men moderaterna föreslår en utredning om det. Det är föga heroiskt. Det är lika föga heroiskt som det var när moderaterna för några år sedan ville ta bort stödet till ungdomsidrotten, Knattestödet, 1985. Det är lika föga heroiskt som det var när det var borgerligt styre i landet och moderaterna i hög grad påverkade politiken. Under de åren sjönk anslagen till idrotten realt med drygt 23 %. Under budgetåren 1983/84–1991/92, som vi nu har lagt fram budgetförslag för, då vi socialdemokrater utarbetade budgetarna, har anslagen till idrotten realt ökat med drygt 22 %. Detta markerar bäst skillnaderna i synsättet på idrottsrörelsens villkor i vårt land.

Anf. 94 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Vi anser att det är rimligt att om det skall göras en sådan förändring i skattesystemet som en momsbefrielse innebär, måste man börja med en utredning. Men jag kan försäkra att vi vågar driva den utredningen fullt ut.

Nu återkommer något gammalt och känt, nämligen ungdomsidrotten 1985. Jag vill klarlägga för kammaren att vi föreslog att kommunerna, inte staten, skulle ta hand om det lokala aktivitetsstödet. Det handlade om ett minskat statligt anslag i storleksordningen 50-60 milj.kr. Vi ansåg då att det var möjligt att lägga över detta på kommunerna och föreslog att så skulle ske. I dag är situationen på grund av den ekonomiska utvecklingen inte densamma. Men det är intressant att jämföra de beloppen med det dråpslag som Sveriges regering i dag riktar mot idrotten när man talar om 300-400 milj.kr. för åtgärder som verkar direkt mot idrotten. Bostadsministern jämför 50 milj.kr. då med 400 milj.kr. nu.

Anf. 95 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag tycker att Bertilsson skall tala litet tyst om dråpslagen. Riksidrottsförbundet betraktade det som ett oerhört dråpslag när moderaterna ville ta bort den statliga delen av det lokala aktivitetsstödet. Det var direkt riktat mot ungdomsidrotten.

Det var ett lika stort dråpslag när moderaterna realt försämrade idrottsanslagen med ungefär 23 % under de år de styrde. Ni moderater drev hårdhänt besparingsåtgärderna som så intensivt och hårt drabbade den svenska idrottsrörelsen. Tala tyst om dråpslag, Bertilsson, och försök i stället att medverka till att den svenska idrottsrörelsen får bra villkor. Göm er inte bakom några sorts tankegångar eller uttalanden om att ni vill ta bort momsen när ni i själva verket vill tillsätta en utredning. Konkretisera era förslag och visa vad ni egentligen menar. Men framför allt, tänk efter hur ni hanterade idrotten de år ni var i regeringsställning.

Anf. 96 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag har en känsla av att vi har kommit litet vid sidan av huvudfrågan i den här debatten. Om idrottsministern anser att de miljoner som vi tyckte att kommunerna skulle betala i stället för staten i bidrag till ungdomsverksamheten 1985 var ett dråpslag, finns det inte ord för det idrottsministern själv går i spetsen för.

Sedan påstås det att idrottens läge försämrades under de borgerliga regeringsåren. Det har varit olika siffror. Ibland har det varit siffror på 10 % och 14 %. I dag noterar jag en siffra på 23 %. Den siffran är inte underbyggd. Man måste göra en helhetsbedömning av våra åtgärder när det gäller skattelättnader och annat. Det brukar idrottsministern väva in, och det har han gjort i det nu aktuella sammanhanget. Den siffran är inte relevant och inte underbyggd. Det finns faktiskt inte ett ord som överensstämmer i en jämförelse mellan det som nu åstadkoms för idrotten och våra tidigare förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:441 om avgiften för vissa av lantbruksnämnderna anordnade behörighetskurser

Anf. 97 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jan Hyttring har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en ändring av regeringens beslut, så att kurskostnaderna kan betalas med medel influtna från miljöavgifter för de lantbrukare som genomgått behörighetskurser i lantbruksnämndens regi.

Lantbruksnämnderna har sedan mitten av 1960-talet bedrivit den utbildning som erfordras för att få använda bekämpningsmedel i klass 1, dvs. de farligaste bekämpningsmedlen. Fr.o.m. våren 1990 krävs det en tredagarsutbildning även för att få använda bekämpningsmedel i klass 2. Syftet med utbildningen är att minska såväl riskerna med bekämpningsmedel i den yttre miljön och arbetsmiljön som bekämpningsmedelsrester i livsmedel. Många av de lantbrukare som har genomgått kursen för klass 2-medel har inkommit med ansökningar om ersättning för kursavgiften och förlorad arbetsinkomst. De har ansett att kursen bör finansieras över miljöavgifterna. Utbildningen för klass 1-medel har varit avgiftsbelagd sedan budgetåret 1984/85, då lantbruksnämndernas rådgivning delvis avgiftsfinansierades. Kurskostnaderna är dessutom avdragsgilla vid deklarationen.

Ersättning för enbart kursavgiften till de ca 20 000 personer som genomgått utbildningen för klass 2-medel under 1989 och 1990 skulle innebära en total kostnad på ca 10 milj.kr. Jag anser att kostnaden för kursen är en del i lantbrukarens kostnader för att kunna driva sitt företag på ett miljömässigt bra sätt. I kursen ingår även sådan kunskap som kan förbättra lantbrukarens ekonomi, t.ex. val av preparat och dos. Jag anser att miljöavgifterna även fortsättningsvis bör disponeras som tidigare har skett och att det vore olyckligt om de beslutade forsknings- och rådgivningsprogrammen skulle behöva skäras ned.

Influtna avgifter skall enligt riksdagens beslut användas till utökade insat-

ser i fråga om forskning, rådgivning och miljöförbättrande åtgärder. De bör i stor utsträckning kunna användas för sådan forskning och rådgivning som kan främja en minskning av behovet och användandet av handelsgödsel och bekämpningsmedel i jordbruket. Vidare bör speciellt beaktas arbetsmiljön för dem som hanterar preparaten.

De avgifter som influtit har använts för finansiering av bl.a. program för olika miljöåtgärder på jordbrukets område, t.ex. att halvera bekämpningsmedelsanvändningen, forskning inom de areella näringarna, naturresursforskning och rådgivning om reducerad användning av ogräsmedel.

Influtna avgifter har således använts till åtgärder som överensstämmer med riksdagsbeslutet. Regeringen har senast i propositionen (1990/91:90) om en god livsmiljö redovisat dispositionen av miljöavgifterna och åtgärder som föreslås finansieras med sådana influtna avgifter. Jag har inte för avsikt att föreslå regeringen att ändra det beslut som Jan Hyttring åsyftar och därmed ersätta enskilda personer för kostnader för deltagande i behörighetskurser för att få använda vissa bekämpningsmedel.

Anf. 98 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret, även om det naturligtvis inte tillfredsställer mig med tanke på den fråga jag ställde. Det som jordbruksministern nu redovisar ger på något sätt intrycket att användningen av miljöavgifterna inte skulle överensstämma med vad som beskrevs i riksdagsbeslutet. Jag tycker för min del att den stämmer synnerligen bra överens med ändamålet.

Jag vill också påpeka att samtidigt som man införde miljöavgifterna, som naturligtvis innebär en kostnad för jordbruksrörelsen, bestämde man att kurserna skulle vara avgiftsbelagda. Det måste vara i samhällets intresse att så många som möjligt som skall handskas med de aktuella preparaten – det ställs ju krav när det gäller vissa preparat att man har genomgått utbildningen – får en utbildning. Det måste också vara i samhällets intresse att vi därigenom uppnår en mindre användning av bekämpningsmedel. Det ingår ju mycket rådgivning i kurserna. De leder, hoppas jag, till att man använder färre preparat och att miljön förbättras för dem som skall handskas med dessa preparat.

Det skulle enligt min uppfattning vara synnerligen väl använda pengar att bekosta dessa kurser. Jag förstår lantbrukarna, som inte alltid har så stora inkomster som jordbruksministern kanske föreställer sig, utan naturligtvis ser dubbeleffekten i sitt företag av dels kurskostnaden, dels miljöavgifterna. Min förhoppning hade ändå varit att jordbruksministern hade varit beredd att ompröva beslutet. Det hade nog varit bra för samtliga parter.

Anf. 99 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Får jag bara tillägga att jag inte har sagt att det här skulle vara oförenligt med ändamålet, men det handlar om prioritering. Det här är mycket angelägna medel. 10 miljoner skulle behöva skäras bort från någonting annat. Den fördelning av användning av miljöavgifterna som regeringen har gjort gäller, som jag har sagt, sådana viktiga frågor som forskning, olika program, rådgivning och liknande. I så fall skulle man behöva ta bort något

av dessa program och skära bort 10 miljoner. Jag har inte hört att någon skulle ha föreslagit det. Det är en prioriteringsfråga för oss att behålla dessa program som vi menar är det viktigaste, som vi också har redovisat för riksdagen.

Anf. 100 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag har naturligtvis bara snabbläst svaret, men jag har också noterat att i de svar som vissa lantbrukare har fått argumenterar man faktiskt från regeringens sida helt i linje med riksdagens beslut. Men sedan kommer på några få rader att begäran avslås. Regeringen har naturligtvis gjort sin prioritering av hur man skall använda pengarna. En del skulle säkert ha kunnat gå till lantbrukarna och fortfarande varit väl använda pengar även i konkurrens med de andra programmen. Det här är utan tvivel en stor fråga. Men vill man åstadkomma mindre användning av miljögifter, vilket jag också vill, skall man alltså stimulera det genom utbildning. Då skall man inte utöver miljöavgifterna lägga på kurskostnaden för utbildningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1990/91:451 om underhållet av vägnätet

Anf. 101 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder, så att underhållet av vägnätet sker på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Bakgrunden till frågan är de anvisningar med regler för underhåll och drift av statliga vägar som gavs ut av vägverket den 6 december 1990.

Vägverkets anvisningar innebär till en början att kraven på de mest trafikerade vägarna är desamma över hela landet. För övriga delar av det statliga vägnätet finns vissa skillnader i kravnivån. De utgivna anvisningarna medför emellertid en viss förbättring för den norra delen av landet i förhållande till tidigare gällande normer.

Det vore naturligtvis önskvärt om vi överallt i landet och alla tider på året kunde upprätthålla en hög och likvärdig standard på alla statliga vägar. Tyvärr varierar förutsättningarna för drift och underhåll av dessa vägar högst avsevärt bl.a. beroende på klimatets inverkan.

Jag är väl medveten om de drifts- och underhållskostnadsproblem som finns i landets norra delar, problem som i sin tur drabbar svensk industri. För att förbättra situationen vidtas åtgärder på dessa vägar inom ramen för bärighetspaketet. De allt större behoven av att hålla en bra vägstandard i dessa delar av landet gör att regeringen i tillväxtpropositionen föreslår att ytterligare 500 milj.kr. avsätts för att delfinansiera ökade insatser för att stärka och öka bärigheten på de mindre vägar som i dag slits ner av framför allt tunga transporter. Där dessa investeringar genomförs kommer också kostnaden för att upprätthålla drifts- och underhållsstandarden att bli lägre, och resurser frigörs därigenom för åtgärder på andra vägar.

Det har för närvarande inte bedömts möjligt att öka anslaget till vägarna

utöver vad som anges i tillväxtpropositionen. Jag ser mot denna bakgrund för närvarande ingen möjlighet att ställa andra krav på driften och underhållet av vägnätet än de som vägverket har ställt i sina anvisningar, som innebär att huvudvägarna prioriteras och får likvärdig standard över hela landet.

Anf. 102 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Anledning till att jag ställde denna fråga är att jag till min förvåning kunde notera att det i vägverkets anvisningar för underhåll och drift fanns skillnader i synen på norra och södra delen av landet. Precis som statsrådet säger kan man ha viss förståelse för att det på grund av klimatets olika inverkan i olika delar av landet kan vara svårare i de norra delarna att hålla den standard som är avsedd från början. Men om man redan i utgångsläget, på papperet, talar om att man accepterar skillnader, kan det misstänkas att myndigheterna ibland ser möjligheter att spara in litet pengar i de norra delarna av landet. Jag kan notera i statsrådets svar att så inte är fallet, och det är naturligtvis glädjande, framför allt är det glädjande att det nu sker vissa förbättringar för den norra delen av landet i förhållande till tidigare gällande normer. Min förhoppning är att vi ganska snart kan se en fullständig likställighet mellan olika områden, så att man i reglerna betraktar landets olika delar på samma sätt, även om det kan innebära mer pengar för den norra delen av landet av orsaker som statsrådet nämnde, tjälskott och liknande.

Får jag slutligen säga att det är väldigt bra att regeringen i tillväxtpropositionen har föreslagit dessa 500 miljoner för att delfinansiera ökade insatser för att stärka vägnätet. Det är viktigt för just den norra delen av landet. Genom detta åstadkommer man betydligt större likställighet mellan landets olika delar.

Anf. 103 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Får jag tillägga att kraven för när åtgärder skall sättas in har skärpts för norra Sverige i förhållande till vad som har gällt tidigare. När man fastställer kraven på spårdjup och tillåtna ojämnheter har skärpning gjorts endast för norra Sverige. Det är detta jag avser med de förbättringar som relativt sett sker i norra Sverige i och med de nya anvisningarna.

Landet är, beroende på klimatet, indelat i klimatzoner – en för södra, en för mellersta och en för norra Sverige. Vägarna är indelade i olika standardklasser dels beroende på trafikflödet på vägarna, dels beroende på vägkategorierna. Kraven på drifts- och underhållsstandard varierar med dessa standardklasser och kan variera även med hänsyn till klimatzonen. Som exempel på detta kan jag nämna att i norra Sverige accepterar vägverket i större utsträckning än i södra Sverige att t.ex. fast snö ligger kvar på vägarna. Det kan ha ganska rimliga förklaringar, och skillnaderna i detta avseende kan betraktas som ringa.

Underhållskraven på belagda vägar med mer än 4 000 dygnstrafikfordon är lika för hela landet. Det gäller också grusvägarna. Där det skiljer sig något är det på belagda vägar som trafikeras med mindre än 4 000 dygnsfordon. Det beror i hög grad på klimatiska förhållanden.

Anf. 104 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig tacka statsrådet för det kompletterade svaret. Jag är övertygad om att vi norrlänningar med lätthet klarar att köra på vägar med litet snö på. Vad som oroar oss är om det som döljer sig under snön inte betraktas på samma sätt i hela landet.

Jag konstaterar att det är på väg åt rätt håll, och det glädjer mig. Vi i de norra delarna av landet sätter naturligtvis stort värde på att ha ett bra underhåll och vettiga regler som möjliggör ett bra underhåll.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.43 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

18 § Svar på fråga 1990/91:452 om högskolornas s.k. rörliga resurser

Anf. 105 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Fru talman, ärade ledamöter! Gösta Lyngå har frågat mig vad jag tänker göra åt vad han anger som missförhållanden i samband med fördelning av de s.k. rörliga resurserna inom fakultetsanslagen.

Riksdagens och regeringens beslut med anledning av proposition 1984/85:57 om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan innebär att inom varje fakultetsanslag medel skall avsättas för att bereda vetenskapligt kompetenta högskolelektorer och högskoleadjunkter tid för forskning.

Dessa s.k. rörliga resurser skall avse såväl vad man kallar frontlinjeforskning som forskning som mer har karaktär av att stärka den enskilde lärarens kompetens.Fördelning av medlen skall ske utifrån en bedömning av de sökandes vetenskapliga skicklighet. Mot bakgrund av de skilda behov som kan komma i fråga är det dock förståeligt att medel kan tilldelas lärare med sinsemellan högst olika meriter. Närmare bestämmelser för medelsfördelningen finns i en av regeringen utfärdad förordning (SFS 1987:608) om utnyttjande av medel för högskolelektorers och högskoleadjunkters forskning.

Det ankommer inte på mig att utöva tillsyn över högskolornas tillämpning av gällande bestämmelser. Detta åligger universitets- och högskoleämbetet. Ämbetet har dessutom fått i uppdrag att följa den praxis som utvecklas vid fördelningen av den rörliga resursen.

Anf. 106 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Jag vill först påpeka att min egen verksamhet har bedrivits inom naturvetenskapliga fakulteten. Där har det fungerat ungefär så som statsrådet Göransson har berättat. Jag har alltså inte någon som helst invändning mot det som Bengt Göransson sade.

Jag skall naturligtvis inte gå in på enskilda detaljer, men de klagomål jag har hört har gällt andra fakulteter, bl.a. den samhällsvetenskapliga. Man har menat att trygghetsaspekterna har vägts in. Jag vill gärna höra vad statsrådet har för syn på detta. Det är klart att också trygghetsaspekterna kan vara viktiga, men jag förutsätter att de skall tillgodoses på annat sätt än genom utnyttjande av de fasta resurserna.

Anf. 107 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Fru talman! Jag har i mitt svar redogjort för de principer som skall tillämpas. Sedan ankommer det på de lokala organen att göra en omsorgsfull fördelning. Detta är också min principiella ståndpunkt.

Min respekt för de lokala organens självbestämmande gör att jag inte närmare vill utveckla de principer efter vilka de lokala organen bör agera – lika litet som jag brukar åta mig att ta ställning till om den ena eller den andra teatergruppen har en kvalitet som gör att kulturrådet skall bevilja stöd. Jag menar att de lokala myndigheter och organ som har i uppdrag att fördela medel måste ta sitt ansvar fullt ut.

Om det finns anledning till kritik, är det en riksdagsledamot obetaget att utsätta dem som synes brista i sin hantering för en kanonad, där man både kräver svar på frågor och angriper det system som de lokala organen tillämpar.

Anf. 108 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Jag respekterar Bengt Göranssons synsätt, dvs. att man inte skall lägga sig i hur universiteten handhar sina ansvarsområden. Men om vissa missförhållanden föreligger, finns det då möjlighet att ändra på reglerna?

För närvarande är de sakkunnigutlåtanden som görs oerhört schematiska. Kan det vara motiverat att ha lika strikta regler som gäller för offentliga sakkunnigutlåtanden?

Anf. 109 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Fru talman! Ja, om det finns belägg för att missförhållandena är av sådan art att de motiverar en ganska omfattande byråkrati. Jag har haft möjlighet att ta del av en utredning om sakkunnigförfarandet vid tillsättning av professurer, så jag vet att det ingalunda är någon okomplicerad process. Det tar ibland många år innan en professur som har inrättats kan tillsättas. Det innebär ett betydande offentligt granskningsförfarande som för den här typen av medel skulle leda till en alltför omfattande process, om man inte har belägg för att missförhållandena är av den arten att det är nödvändigt med ett sådant förfarande, men det har jag inte fått några underrättelser om.

Anf. 110 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Nej, jag har inte heller någon sådan kännedom. Jag förstår att byråkratin kan bli alldeles för stor. Jag förbehåller mig dock rätten att så småningom återkomma om det visar sig att jag får ytterligare belägg för dessa missförhållanden.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1990/91:456 om stödet till konsumentorganisationerna

Anf. 111 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att öka ideella konsumentorganisationers möjligheter att i samband med den nya livsmedelspolitiken bevaka konsumenternas intressen.

Det är angeläget att konsumentorganisationerna har inflytande i frågor som rör bl.a. livsmedelspolitiken och matpriserna. Regeringen har tagit fasta på detta på olika sätt och kommer även framdeles att göra det. Jag kan ge några exempel.

Regeringen beslutade den 20 december 1990 att en särskild konsumentberedning skall tillsättas med uppgift att kontinuerligt följa och utvärdera den livsmedelspolitiska reformen ur ett brett konsumentperspektiv.

Regeringen har i årets budgetproposition (prop. 1990/91:100, bil. 15, s. 92) föreslagit att stödet till konsumentorganisationerna även under nästa budgetår skall uppgå till 2 milj.kr.

Konsumentverket stödjer också inom ramen för sin verksamhet ideella organisationer. Medel har avdelats för projekt som rör bl.a. livsmedelspolitiken och hushållsekonomiska frågor.

Regeringen tog i januari ett initiativ för att öka prismedvetenheten hos konsumenterna. Länsstyrelserna fick i uppdrag att ge fackliga organisationer, pensionärsorganisationer, andra konsumentorganisationer, lokala grupper m.fl. stöd för att de aktivt skall följa prisutvecklingen.

Regeringen kommer under våren att redovisa för riksdagen hur den lokala konsumentverksamheten har utvecklats under senare år. Då kommer också att beröras hur de frivilliga organisationernas möjligheter att arbeta med konsumentfrågor kan stärkas ytterligare.

Svaret på frågan är sålunda ja.

Anf. 112 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

På fredag är det den internationella konsumentdagen. Årets tema är konsumentens rättigheter. Det var nu inte med anledning av konsumentdagen som jag ställde min fråga, utan jag ställde frågan när jag nåddes av beskedet att de 2 miljoner, som riksdagen i anslutning till det livsmedelspolitiska beslutet anslog till konsumentorganisationer för att de skulle kunna värna konsumenternas intressen i samband med förändringen av livsmedelspolitiken,

i huvudsak hade gått till mycket stora organisationer såsom PRO och fackföreningsrörelsen.

Jag tycker att det är mycket bra att dessa organisationer engagerar sig i frågor som rör matpriser och matkvalitet, men de här stora organisationerna borde ha engagerat sig för länge sedan och kunnat finansiera sin verksamhet på annat sätt än genom dessa futtiga 2 miljoner. Enligt min uppfattning anslogs dessa 2 miljoner till konsumentorganisationer som inte har så stora egna resurser till förfogande och till den nya konsumentrörelse som är i vardande och som har svårt att finansiera t.ex. en konferens eller ett seminarium. Jag beklagar att det blev så här. Jag hoppas verkligen att de 2 miljoner som är anslagna för nästa budgetår går till organisationer som inte har andra möjligheter att finansiera sin verksamhet.

För övrigt tycker jag att det är bra att regeringen har för avsikt att ägna den här frågan stort intresse. Jag hoppas att vi får tillfälle att diskutera de kommunala konsumentrådgivarna när regeringen skall lämna redovisning senare i vår.

Jag anser emellertid att det råder en viss förvirring när det gäller regeringens uppgifter och allmänhetens uppgifter, när regeringen ger länsstyrelsen i uppdrag att gå ut och instruera olika organisationer. Om regeringen sköter sitt arbete och ger myndigheterna i uppdrag att skärpa pris- och konkurrensövervakning, kommer nog konsumentorganisationerna att utan bemyndiganden från regeringen sköta sitt arbete.

I december fattades beslut om att tillsätta en konsumentberedning. Det vore intressant att få höra vad denna beredning har hunnit åstadkomma under dessa månader. Vi är redan nu inne i mars.

Anf. 113 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Vad gäller konsumentsverkets fördelning av de 2 milj.kr. till projektstöd kan jag nämna att 9 av 14 organisationer har ansökt om medel. Konsumentverket har behandlat ansökningar om pengar, och jag tycker inte att man kan rikta särskilt mycket kritik mot verket för att det skulle ha dragit ut på tiden. Man har skött det här på ett korrekt sätt.

Det handlar bl.a. om större projekt av den typ som Annika Åhnberg nämnde och som gäller LO och PRO. Man har tagit hänsyn till hur bärkraftiga de här projekten bedöms vara, hur effektivt organisationerna kan administrera dem och om resultat kan uppnås. Jag tycker att det är riktigt att man gör dessa bedömningar och att man inte i första hand låter dessa pengar förstärka organisationernas kanslier utan ser till att de skall komma konsumenterna till godo. Man skall också veta att LO och PRO här gör mycket stora egna satsningar.

Men medlen har också kommit Svenska Konsumenters riksförbund till godo. Det är en alldeles nybildad organisation, som härigenom får chansen att pröva sin projektidé. När man går igenom vilka organisationer som har ansökt och till vad, tycker jag alltså att det verkar vara en mycket bra fördelning av de här medlen. Jag tycker inte heller att det är orimligt att det faktum att man har en god organisation och kan nå ut faktiskt ger vissa fördelar.

Man tycker alltid att man skulle vilja ha mera pengar, men i det rådande

statsfinansiella läget tycker jag att det är mycket positivt med de 2 milj.kr. och att detta stöd kan fortsätta.

Anf. 114 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Vad den konsumentberedning som man i december beslutade om har uträttat fick jag inget svar på.

Jag vill vidare säga att jag inte delar statsrådets uppfattning att det är myndighetens sak att bedöma hur stabila organisationerna är eller hur bärkraftiga projekt de presenterar. Det inger mig en litet olustig känsla när man på det sättet värderar dessa konsumentorganisationers ansökningar om pengar. Det är kanske just de litet våghalsiga projekten, som inte rimmar så väl med regeringens eller med konsumentverkets konsumentpolitiska uppfattningar, som i första hand skall ha stöd. Jag får en känsla av att man vill ge bidrag till de tama konsumentorganisationerna, som man vet var man har. Det är inte precis det som vi är i behov av i vårt land, utan vi behöver en tuff konsumentrörelse.

Jag hoppas i alla händelser att man när det gäller den fortsatta fördelningen av dessa resurser skall våga sig på att anslå dem till litet djärva projekt. Jag tycker också att man dessförinnan skall sprida information ordentligt, så att även små organisationer vet om att dessa pengar finns.

Anf. 115 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Man skall självfallet gå ut med information om att det går att ansöka om dessa pengar, men jag tycker att det här görs en orättvis beskrivning. Hur skulle man annars dela ut pengarna? Det har ju i ansökningarna gjorts anspråk på bidrag från 1,7 miljoner och ned till 10 000 kr. Det är en felaktig beskrivning att man skulle ge till de tama organisationerna eller att man inte vill nå resultat. Hur skall fördelningen av den här typen av medel egentligen göras?

Jag tycker inte att man kan säga att konsumentverket skulle vara tamt eller inte skulle se till konsumenternas intressen. Här har man bedömt om medlen faktiskt kommer konsumenterna till godo och inte bara t.ex. bidrar till att bygga upp ett kansli. Det är den inriktningen som man vill ge dessa projektpengar.

Anf. 116 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att dessa pengar inte skall användas för administrativt arbete utan skall gå till konkreta projekt, som syftar till att värna om konsumenternas intressen under den omställningsperiod när vi får en ny livsmedelspolitik. Men jag måste säga att jag tycker att det är märkligt att stora organisationer som LO och PRO, som är väl etablerade och har gott om resurser, i varje fall i jämförelse med många små organisationer, först nu när man har de 2 miljonerna att ansöka om, skall komma på den här tanken. Jag tycker faktiskt att man hellre skulle ha satsat på den nya konsumentrörelsen. Med tanke på att det handlar om knappa resurser och att man måste göra prioriteringar tycker jag att dessa stora organisationer kunde ha klarat sig på egen hand och att man borde ha valt att använda dessa nya pengar på ett annat sätt.

Förmodligen kommer vi inte längre med den här diskussionen, men jag hoppas i varje fall att det skall spridas kunskap om att dessa medel finns och även att de skall komma till användning på ett annat sätt än vad som har skett i det här fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1990/91:454 om förordnande av god man för föräldralösa flyktingbarn

Anf. 117 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Berith Eriksson har frågat mig vad jag kommer att göra för att underåriga som inte har någon rättsförmåga får en god man som kan vårda barnets angelägenheter.

Regler om förordnande av god man finns i föräldrabalken. God man skall förordnas för personer under 18 år om behov föreligger.

Enligt statens invandrarverks föreskrifter skall polismyndigheten efter grundutredning meddela invandrarverket att ett ensamt barn har kommit till Sverige. Om god man skall förordnas skall handläggaren på statens invandrarverk genast anmäla detta till överförmyndaren i den kommun där barnet vistas. Skyndsam handläggning skall yrkas. Stockholms tingsrätt förordnar sedan den gode mannen efter ansökan från överförmyndaren.

Statens invandrarverk utfärdade den 1 mars i år nya föreskrifter om hur gällande regler skall tillämpas beträffande utländska underåriga i Sverige. Presumtionen är att behov av god man föreligger för ensamma flyktingbarn.

Även jag är medveten om att det i enstaka fall har förekommit att god man inte har förordnats inom rimlig tid. Detta har i första hand sin grund i svårigheter att få tag på gode män.

Anf. 118 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Orsaken till frågan var en upplevelse som jag hade när jag besökte en flyktingsluss i Enköping. Jag blev litet upprörd eftersom det där fanns en tioårig flicka som hade varit i Sverige i fyra månader och ännu inte hade fått någon god man. Vad som var mer upprörande var att förläggningschefen inte ens visste vad det var för kön på barnet. Han kallade henne för pojke, inte bara vid ett utan vid flera tillfällen.

Jag gick vidare och studerade Röda korsets undersökning för några år sedan, där man framhöll att många barn saknar god man. Nyligen fick jag i min hand en alldeles ny rapport från socialstyrelsen, där det sägs att enligt den undersökning som man har gjort har 60 % av barnen god man. Rapporten vittnar även om att det råder en stor förvirring och stor okunskap om vilka regler och lagar som gäller och om vilka som har ansvaret för att barnet får en god man.

Jag undrar vilka åtgärder invandrarministern tänker vidta i det här fallet. Omständigheterna pekar på att det måste vidtas åtgärder för att avhjälpa bristerna i ansvarsfördelningen mellan socialtjänsten och andra inblandade myndigheter liksom även i ansvarsfördelningen inom socialtjänsten. Det har

också visat sig vara problem förenade med förfarandet vid ansökan om byte av god man när barnet flyttas till ett nytt ställe.

Anf. 119 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Det är mycket riktigt så att också denna fråga uppmärksammades i den rapport som socialstyrelsen nyligen har lämnat efter ett uppdrag från regeringen att kartlägga flyktingbarnens situation. Delrapporten handlade just om ensamma flyktingbarn. Självfallet har vi också uppmärksammat det förhållandet att det kanske inte alltid går så fort att få fram en god man som hade varit önskvärt. Det kan delvis bero på svårigheterna att få människor att ställa upp som gode män. En av anledningarna härtill kan vara språksvårigheter. Den gode mannen får inte vara ombudet och inte heller den tilltänkte vårdnadshavaren, utan det skall vara en tredje person.

Rädda barnen har uppmärksammat detta och har nu bestämt sig för att försöka hjälpa till att få fram fler gode män. Jag tycker att det är utomordentligt positivt.

Jag vill också peka på att vi tycker att det i ganska klara bifallsärenden kanske ändå är bättre att fatta beslutet om bifall i samband med uppehållstillståndet än att avvakta med det bara för att få fram en god man. Då får man i stället förordna om en god man när uppehållstillståndet är klart.

Anf. 120 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Sedan är det ju också fråga om hur många gånger barnet skall placeras, innan det får en slutlig eller mer varaktig placering. För det här barnet var det den andra placeringen på två slussar. I det här enskilda fallet hade jag också kontakt med socialtjänsten som ställde sig mycket frågande när det gällde vilket ansvar man hade. Därför tycker jag att det är helt klart att socialstyrelsen har rätt när den säger att det råder oklarhet. Av den anledningen borde det ju gå ut information till landets olika kommuner.

Anf. 121 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Det här är ju en fråga som har uppmärksammats i rapporten om enskilda flyktingbarn, men saken ligger vid sidan av det som det nu handlar om. Jag har utomordentligt svårt att utveckla det hela i en replik på en minut. Jag kan emellertid försäkra Berith Eriksson att vi följer problemet med mycket stor uppmärksamhet och att vi också förväntar oss att socialstyrelsen ger landets kommuner råd och anvisningar om hur frågan skall hanteras.

Anf. 122 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Detta låter bra. Frågan gällde i alla fall oklarhet beträffande god man.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1990/91:453 om förläggningen av flyktingbarn

Anf. 123 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Berith Eriksson har frågat mig vilken levnadsstandard jag anser att ett flyktingbarn skall ha i Sverige. Av frågan framgår att Berith Eriksson syftar på barnens förhållanden på flyktingförläggningar.

Det är viktigt att barn och föräldrar på utredningsslussar och förläggningar tas emot på ett värdigt sätt och ges det stöd som behövs i deras ofta svåra situation. Barnens behov måste särskilt uppmärksammas. Invandrarverket har också på många olika sätt tagit initiativ i denna riktning. Bl.a. har verket tagit fram riktlinjer och ramar för barn- och fritidsverksamheten. Hur verksamheten utformas mera i detalj måste avgöras på den enskilda förläggningen utifrån lokala förutsättningar.

Den övergripande målsättningen för verksamheten på slussar och förläggnigar är att *dels* i samarbete med föräldrarna ge barnen stöd och stimulans i den personliga utvecklingen samt möjlighet att orientera sig i det nya samhället, *dels* stödja och stärka föräldrarna i deras föräldraroll och få dem och barnen att fungera tillsammans och känna trygghet hos varandra samt motverka den splittring i familjen som kan uppstå i en exilsituation. Självfallet strävar man också efter att kunna driva verksamheten i goda lokaler.

Det är min bestämda uppfattning att förhållandena på förläggningarna också i praktiken i huvudsak är mycket bra. Verksamheten drivs oftast av kunnig och engagerad personal i funktionella lokaler. Med så många förläggningar spridda över stora delar av landet är det dock naturligt att standarden varierar lokalt. Den stora asylinvandringen under senare år har ställt stora krav på en snabb utbyggnad av förläggningsverksamheten. Det har i vissa fall lett till att invandrarverket har tvingats söka provisoriska lösningar. Invandrarverket arbetar dock kontinuerligt med förbättringar både vad gäller verksamhet och lokaler. De sämsta förläggningarna förbättras eller läggs ner. Om Berith Erikssons fråga grundar sig på egna erfarenheter om missförhållanden i enskilda fall är det därför viktigt att invandrarverket informeras, så att det kan vidta åtgärder.

Inom kort kommer socialstyrelsen att redovisa regeringsuppdraget att närmare följa utvecklingen av det psykiska och fysiska hälsoläget för flyktingbarn i Sverige. Där kommer också att ingå ett avsnitt om barn på förläggningar. Redovisningen kommer att studeras inom regeringskansliet.

Anf. 124 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Tack för svaret!

Som invandrarministern antog i sitt svar grundar sig naturligtvis min fråga på egna upplevelser. Jag har varit på många slussar och förläggningar och sett många som är bra. Men i Enköping rör det sig om ett gammalt stadshotell med trapphus, smala korridorer och fyra våningar. Det finns inga som helst lekmöjligheter för de små barnen. Skolbarnen fick den 15 januari börja skolverksamhet, men för de små barnen fanns det varken lokal eller organiserad verksamhet. Även om man är tvungen att vidta provisoriska lösningar, borde det kunna ordnas provisoriska lokaler för barnen att leka i.

Går man till exempelvis artiklarna 31 och 27 i barnkonventionen, kan man

läsa om rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. I artikel 31 står det att man skall erkänna barnets rätt till vila och fritid samt till lek och rekreation, anpassat till barnets ålder. Man frågar sig därför om bestämmelserna skall gälla även för asylsökandes barn som vistas i landet, eller om vi skall göra undantag för asylbarnen.

Anf. 125 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Vi skall inte göra något undantag när det gäller asylbarnen, men jag sade redan i mitt svar, att eftersom vi har haft mellan 50 000 och 60 000 asylsökande på ett och ett halvt år, fick invandrarverket ta till en hel del provisoriska lösningar, som naturligtvis inte var vad man hade önskat sig. Jag tycker inte att det finns någon anledning att påstå någonting annat. Många gånger har jag också hävdat att det säkert blivit en del dåliga lösningar.

Det som jag nu sagt var ju också en av orsakerna till att vi, inte minst på grund av den stora tillströmningen hösten 1989, stod inför en situation då vi hade svårt att klara ett värdigt mottagande. Det var ju därför som regeringen fattade det av Berith Eriksson och många andra mycket hårt kritiserade beslutet den 13 december 1989 om inskränkning av asylrätten.

Nu har emellertid invandrarverket kunnat börja planera att lägga ned förläggningar, eftersom väntetiderna har minskat och genomströmningen på förläggningarna ökat.

Det var synd att det inte av frågan framgick att det gällde just Enköpingsförläggningen. Jag skall gärna ta reda på och meddela Berith Eriksson hur invandrarverket ser på just Enköpingsförläggningens fortbestånd, om förläggningen hör till dem som man planerar att avveckla först. Tydligen är inte förläggningen enligt Berith Eriksson av bra kvalitet.

Anf. 126 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Enligt de uppgifter som förläggningschefen gav planerar man att riva förläggningen 1992, vilket jag tycker är helt oacceptabelt. Jag tycker att man kan ha vuxna i förläggningen men inte små barn. Standard behöver ju inte handla om enbart materiell standard. Det måste finnas s.k. känslomässig standard, lekutrymme och personal som engagerar sig för barnen. Förläggningschefen visste inte ens hur många barn som fanns i förläggningen. Han gissade att det var mellan 10 och 20. Vid ett senare tillfälle när jag träffade en man, som av ideella och humanitära skäl vistades i förläggningen varje dag, eftersom han tyckte att han behövdes där, fick jag veta att det fanns nära 30 barn. Jag var verkligen inte nöjd.

Anf. 127 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Det är invandrarverket som har ansvaret. Jag vill understryka detta för att inte bli anklagad för ministerstyre. Men jag kan väl säga, att det, även om förläggningen kommer att bestå fram till åtminstone det här årets slut, kanske blir möjligt för invandrarverket att när trycket på förläggningsverksamheten lättar placera just barnfamiljerna någon annanstans.

Anf. 128 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Vi hade också en sluss i Älvkarleby. Även där rörde det sig om en hotellbyggnad. Personalen ansträngde sig oerhört för att tillgodose barnens behov. Samtidigt ansträngde sig personalen för att så snart som möjligt kunna placera just barnfamiljerna någon annanstans. Jag fick klart för mig att man inte arbetade på samma sätt vid den här slussen.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1990/91:Ub40–Ub79 till utbildningsutskottet
1990/91:T8–T71 till trafikutskottet
1990/91:Jo39–Jo59 till jordbruksutskottet
1990/91:N18–N48 till näringsutskottet
1990/91:A16–A22 till arbetsmarknadsutskottet
1990/91:Bo25 och Bo26 till bostadsutskottet

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1990/91:118 Förslag till lag om särskild kontroll av vissa utlänningar, m.m.
1990/91:122 Biskoparna i kyrkomötet, m.m.

Motionerna
med anledning av prop. 1990/91:96 Statsbidrag till missbrukarvård och ungdomsvård m.m.
1990/91:So43 av Sten Svensson m.fl. (m)
1990/91:So44 av Daniel Tarschys m.fl. (fp)
1990/91:So45 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:So46 av Hans Göran Franck m.fl. (s)
1990/91:So47 av Rosa Östh m.fl. (c)

24 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 11 mars

1990/91:165 av *Barbro Westerholm* (fp) till statsrådet Maj-Lis Lööw om homosexuella flyktingar:

Homosexuella har som få andra under seklernas lopp varit utsatta för fördomar, diskriminering och förföljelse. I Nazityskland drabbades homosexuella av samma hänsynslösa behandling som judarna. Tusentals homosexuella togs av daga i koncentrationslägren.

Förföljelserna fortsätter också i vår tid. I Iran är homosexualitet belagt med dödsstraff. I ungefär hälften av USAs stater är homosexualitet straffbart liksom i Sovjetunionen, republiken Irland, Rumänien och ett stort antal utomeuropeiska länder.

Frågan om asylrätt har behandlats i utredningen av de homosexuellas situation i samhället. Utredningen ansåg att homosexuella borde kunna omfattas av begreppet "tillhörighet till viss samhällsgrupp" enligt flyktingdefinitionen i 3 § utlänningslagen (1980:376). I prop. 1986/87:124 framhöll föredragande statsrådet: "Som framgår av 31 § utlänningsförordningen (1980:377) kan en person beviljas uppehållstillstånd om detta är motiverat av humanitära skäl. Enligt praxis gäller detta bl.a. i sådana fall då en person i sitt hemland förföljs på grund av homosexualitet. Denna bestämmelse bör liksom hittills tillämpas i en generös anda. Jag ser inte skäl till ytterligare bestämmelser." Riksdagen anslöt sig till statsrådets bedömning.

Vid en frågestund den 19 februari uttalade statsrådet Maj-Lis Lööw: "Enbart den omständigheten att sökanden är homosexuell utgör ej grund för asyl. Riskerar sökanden allvarlig förföljelse på grund av sin sexuella läggning, kan emellertid uppehållstillstånd beviljas". Samtidigt har homosexuella nekats asyl trots att de bevisligen riskerar förföljelse i sitt eget land.

Detta innebär att man frångått riksdagens beslut om generös tillämpning av uppehållstillstånd av humanitära skäl. Jag vill därför fråga:

1) Vad är skälet till att man frångått de av riksdagen godtagna principerna?
2) Är regeringen beredd att ändra dagens rutiner till dem som riksdagen godtog 1987?

25 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställts

den 11 mars

1990/91:462 av *Lars Leijonborg* (fp) till utrikesministern om de albanska flyktingarna:

Ett stort antal albanska flyktingar har de senaste dagarna kommit till Brindisi i Italien. Enligt pressrapporter lämnar det italienska mottagandet av dessa flyktingar mycket i övrigt att önska. Endast efter vädjan från FNs flyktingkommissarie har vissa minimala åtgärder vidtagits. Ett stort antal av dem som kommit hotas av avvisning till Albanien. Italienska militärfartyg uppges patrullera kusten för att hindra nya fartyg med flyktingar att nå Brindisi. Det italienska uppträdandet är otillständigt. Albanien är Europas hårdaste diktatur och flyktingar därifrån har rätt att få en fristad i andra länder.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Har utrikesministern för avsikt att vidta någon åtgärd för att söka förmå de italienska myndigheterna att ändra sin inställning till albanska flyktingar?

26 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.43 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 12 mars

1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på fråga 1990/91:404 om förtidspensionärerna och skatteomläggningen 1
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Lennart Nilsson (s)
3 § Svar på fråga 1990/91:449 om återbetalningen av tvångssparmedlen 4
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Hugo Hegeland (m)
4 § Svar på fråga 1990/91:458 om småföretagens behov av bankkrediter 7
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Per-Ola Eriksson (c)
5 § Svar på fråga 1990/91:406 om framtida skolledares kompetens . 11
Statsrådet Göran Persson (s)
Ann-Cathrine Haglund (m)
6 § Svar på fråga 1990/91:443 om åtgärder mot brister i skolan 14
Statsrådet Göran Persson (s)
Birgitta Rydle (m)
7 § Svar på fråga 1990/91:444 om åtgärder för att skapa arbetsro i skolan 18
Statsrådet Göran Persson (s)
Birger Hagård (m)
8 § Svar på fråga 1990/91:445 om hemuppgifter i skolarbetet 20
Statsrådet Göran Persson (s)
Birger Hagård (m)
9 § Svar på fråga 1990/91:446 om inackorderingstillägget till vissa skolelever 22
Statsrådet Göran Persson (s)
Hans Dau (m)
10 § Svar på fråga 1990/91:447 om fördjupade studier i skolan 24
Statsrådet Göran Persson (s)
Ann-Cathrine Haglund (m)
11 § Svar på fråga 1990/91:448 om skolbetyg 26
Statsrådet Göran Persson (s)
Birgit Henriksson (m)
12 § Svar på fråga 1990/91:460 om studiestödsorganisationen 28
Statsrådet Göran Persson (s)
Arne Mellqvist (s)

13 § Svar på fråga 1990/91:428 om brandsäkerheten vid alternativa boendeformer ... 29
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s)
Ingegerd Anderlund (s)
14 § Svar på fråga 1990/91:433 om reglerna för statsbidrag till handikappanpassning av lokaler ... 30
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s)
Karl-Erik Svartberg (s)
15 § Svar på frågorna 1990/91:442 och 455 om skatteomläggningen och idrottsrörelsen ... 30
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s)
Bengt Kindbom (c)
Stig Bertilsson (m)
16 § Svar på fråga 1990/91:441 om avgiften för vissa av lantbruksnämnderna anordnade behörighetskurser ... 36
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Jan Hyttring (c)
17 § Svar på fråga 1990/91:451 om underhållet av vägnätet ... 38
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Sten-Ove Sundström (s)
Ajournering ... 40
Återupptagna förhandlingar ... 40
18 § Svar på fråga 1990/91:452 om högskolornas s.k. rörliga resurser 40
Utbildningsminister Bengt Göransson (s)
Gösta Lyngå (mp)
19 § Svar på fråga 1990/91:456 om stödet till konsumentorganisationerna ... 42
Statsrådet Margot Wallström (s)
Annika Åhnberg (v)
20 § Svar på fråga 1990/91:454 om förordnande av god man för föräldralösa flyktingbarn ... 45
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Berith Eriksson (v)
21 § Svar på fråga 1990/91:453 om förläggningen av flyktingbarn ... 47
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Berith Eriksson (v)
22 § Hänvisning av ärenden till utskott ... 49
23 § Bordläggning ... 49
24 § Anmälan om interpellation
1990/91:165 av Barbro Westerholm (fp) om homosexuella flyktingar ... 49
25 § Anmälan om fråga
1990/91:462 av Lars Leijonborg (fp) om de albanska flyktingarna ... 50

gotab 98403, Stockholm 1991